Tallinna Tehnikaülikooli
RAAMATUKOGU 100



TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI RAAMATUKOGU 1919–2019

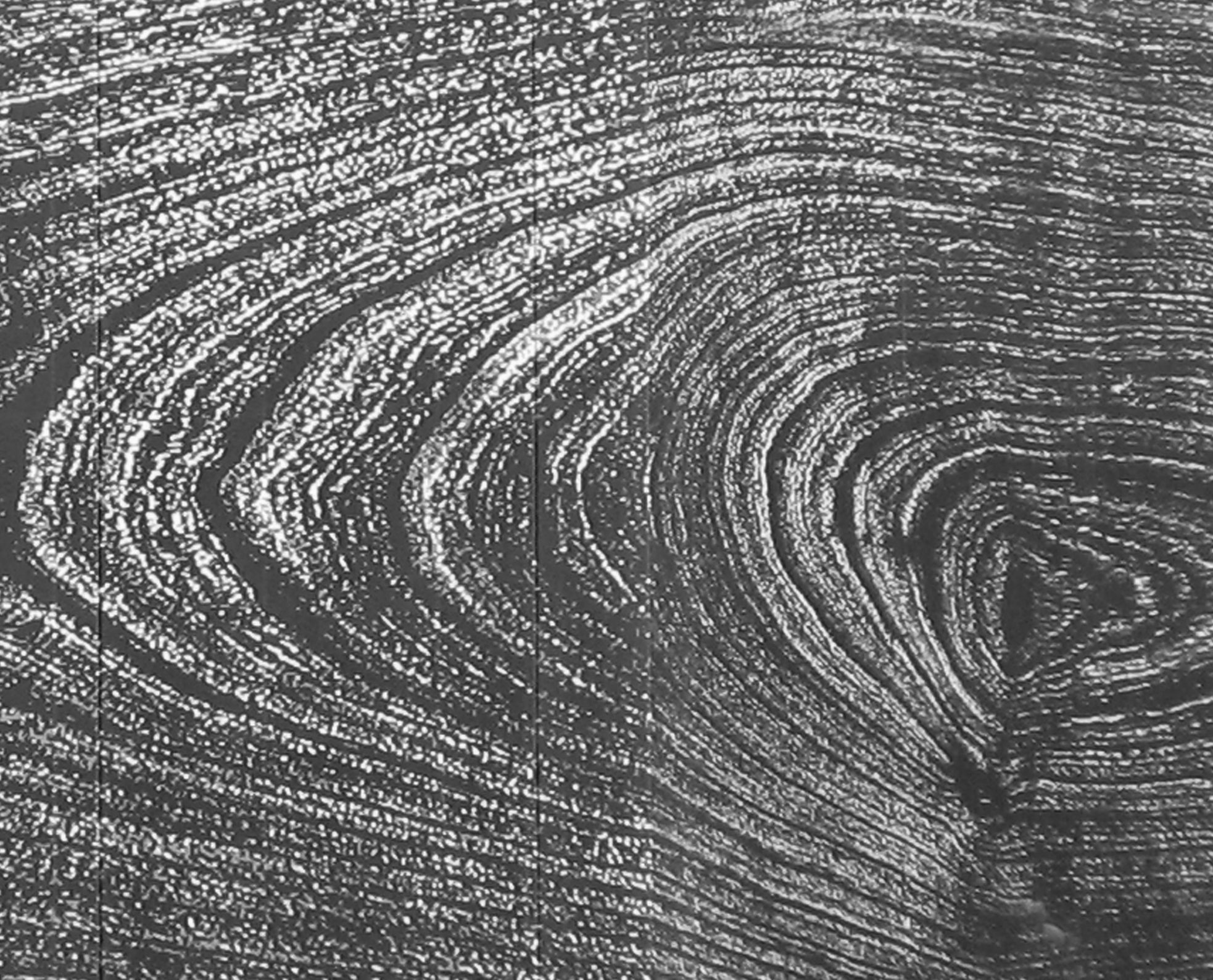



Hea lugeja

Pikkade traditsioonidega Euroopas pole saja-aastane raamatukogu teab mis imeasi ja ka Eestis on raamatukogusid, mis on tegutsenud üle kahesaja aasta. Küll on Tallinna Tehnikaülikoolil Eesti vanim ja suurim tehnikaraamatukogu.

Tallinna Tehnikumi raamatukogu asutati ajal, mil kestsid veel Vabadussõja lahingud ja Eesti saatus polnud sugugi ilmne. Siiski leidus juba tol hetkel tehnikateadlasi, kes teadvustasid, et ilma tehnikakõrgkoolita pole võimalik edendada iseseisvat riiki ja et iga tõsiseltvõetava kõrgkooli hädavajalikuks nurgakiviks on raamatukogu.

Tormilise sajandi vältel on raamatukogu tööd halvanud ja takistanud sõda ja okupatsioonid, võõrad käsud ja keelud. Sellest hoolimata on raamatukogu arenenud, täienenud ja pühendunult järjepidevust hoidnud. Aastakümnetega on ülikooli tehnikaerialadele lisandunud majandus- ja sotsiaalteadused, infotehnoloogia, meditsiin jm valdkonnad, mis kohe on kajastunud ka raamaturiiulitel. Tehnikaülikoolile on alati olnud hädavajalik kaasaegse erialakirjanduse kättesaadavus ja selleks on tehtud suuri jõupingutusi.

1950. aastatel siinmail alanud arvutite ajastu jõudis meie raamatukokku paarkümmend aastat hiljem ning võttis veel 20 aastat, kuni raamatukogutöötajate lauale ilmusid esimesed personaalarvutid. Käesoleval sajandil on raamatukogu muutunud üha digitaalsemaks. Raamatukogu kogude arvuline kõrgseis jääb 1990. aastate algusesse, seejärel on hakanud füüsiliste teavikute arv kahanema, markeerides sellega paratamatut suundumust e-ressursside suunas. Nõnda moodustavad tänasel päeval raamatukogus nähtavad raamatud tema poolt kättesaadavaks tehtavast teadusinfost vaid jäämäe veepealse tipu. Iga ülikooli arvutivõrgu kasutaja pääseb ligi kümnetele tuhandetele teadusajakirjadele ja sadadele tuhandetele e-raamatutele ning need arvud kasvavad peadpööritava kiirusega.

Sellest tulenevalt on muutunud ka raamatukogu kasutusviisid. Tõenäoliselt paljud kodus õppivad üliõpilased või oma kabinetis töötavad teadlased ei teadvusta, et arvutis andmebaase kasutades ollakse juba raamatukogus. Füüsiline külastus on vaid teisenenud virtuaalseks. Samavõrd ei keskendu raamatukogutöötaja enam niivõrd raamaturiiulite korrashoiule, vaid analüüsib e-ressursside kasutatavust, hangib uusi litsentse, haldab digikogusid ja andmebaase, koolitab digikirjaoskuse vallas ning võimaldab parimat õppimis- ja töökeskkonda.

Tänaseks on Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogul olnud 14 juhatajat-direktorit. Neist kõige pikemat aega on ametis olnud Konrad Kikas, kes suunas raamatukogu arengut 33 aasta vältel, ning Jüri Järs, kes juhtis raamatukogu kaks aastakümmet. Sügav kummardus neile ning kõigile teistele endistele ja praegustele kolleegidele!

Kuhu liigub raamatukogu edasi ja milline on ta saja aasta pärast? Võib üsna kindel olla, et selleks ajaks on digitaalselt kättesaadav kogu olemasolev kirjasõna ning õpitakse ja teadustöid kirjutatakse digisisu najal (juhul, kui neid töid ei koosta teadlaste asemel AI). Raamatukogu on aga jätkuvalt olemas, vähemalt kohana, kus hoitakse ajaloolisi trükiseid, kust hallatakse digiressursside toimimist, kus on meeldiv ja rahulik õhkkond teadmiste omandamiseks ning ehk ka raamatukogu pika ajaloo üle mõtisklemiseks.

Tõnis Liibek
Raamatukogu direktor

Ülevaade Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu tegevusest

Aastad 1919–1940

Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu ajalugu on seotud tehnilise kõrghariduse arenguloogа Eestis. Tallinna Tehnikaülikool sai alguse 17. septembril 1918. aastal, kui algas õppetöö Eesti Tehnika Seltsi (ETS) tehnilistel erikursustel. Õpperaamatute puuduse tõttu soovitati lektoritel koostada lühikonspektid, mida saaks õpilastele paljundada.[1] Lisaks võimaldas ETS erikursuste õpilastel kasutada seltsi raamatukogu.[2] Tehniliste erikursuste 1918/1919. õppeaasta eelarves olid ette nähtud ka raamatukogu kulud,[3] kuid raamatukogu järjepidev täiendamine kirjandusega algas alles järgmisel õppeaastal, kui tehnilised erikursused nimetati ümber Tallinna Tehnikumiks. Tehnikumi raamatukogu korraldamise küsimused kuulusid õpetajate nõukogu pädevusse. Nõukogu koosolekul 1919. aasta novembris tegi tehnikumi direktor Herman Reier osakondade juhatajatele ettepaneku koostada vajalike raamatute nimekirjad.[4] Raamatukogu inventariraamatute andmetel on esimesed raamatud muretsetud 11. detsembril 1919. aastal. Seda kuupäeva peab Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu oma asutamisajaks.



Tallinna Tehnikumi hoones Pikk 20 asus raamatukogu aastatel 1919–1932.

Väljavõte Tallinna Tehnikumi raamatukogu inventariraamatust: esimesed raamatud on muretsetud 11. detsembril 1919. aastal ja need käsitlesid laevade aurumasinaid. 1931. aastal anti raamatud üle Tallinna Merekoolile, kui laevamehaanikute kool Tallinna Tehnikumist eraldus.

Vanim ajakiri Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogus: Magazin für die neue Historie und Geographie / angelegt von D. Anton Friedrich Büsching, Th. 2. Hamburg, 1769.

Vanim raamat Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogus: John Locke. An essay concerning human understanding. Vol. 2. London, 1760.

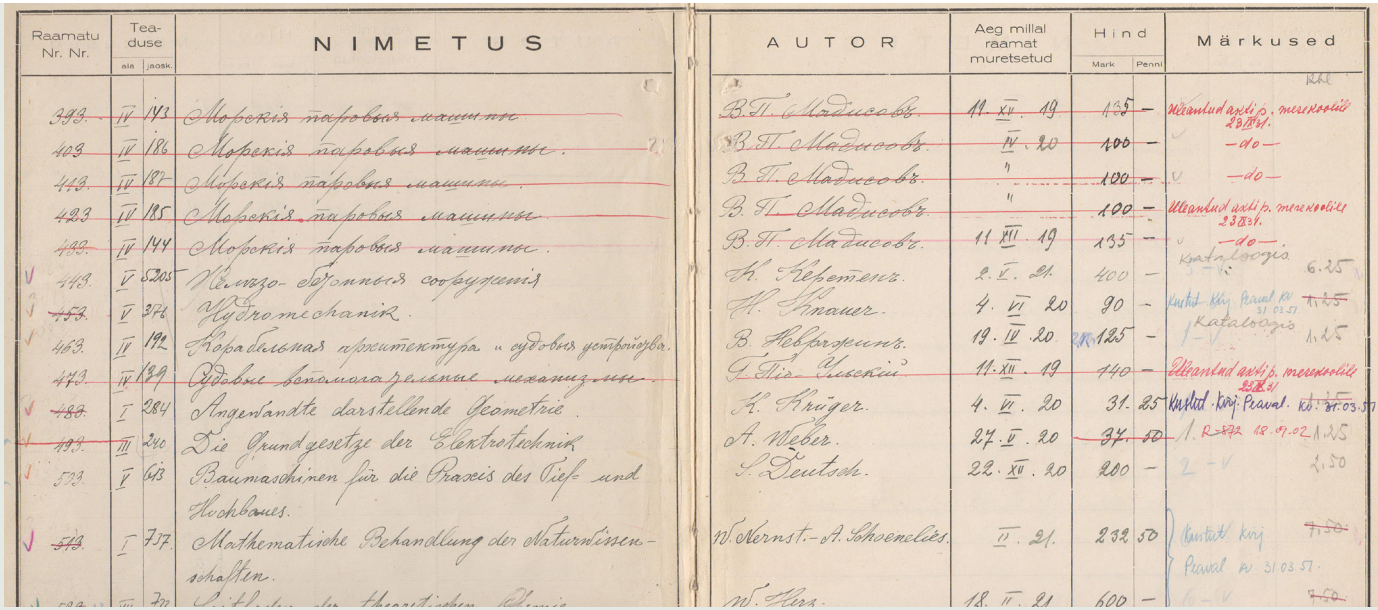

Raamatu Nr. Nr.	Teaduse ala	Teaduse jaosk.	NIMETUS	AUTOR	Aeg millal raamat muretsetud	Hind Mark	Hind Penni	Märkused
~~393.~~	IV	143	~~Морская паровая машина~~	В. П. Мадисовъ	11. XII. 19	~~125~~	–	Meerandud axtli p. merekoolile 23.III.21.
~~403.~~	IV	186	~~Морская паровая машина.~~	В. П. Мадисовъ	IV. 20	100	–	–do–
~~413.~~	IV	187	~~Морская паровая машина.~~	В. П. Мадисовъ	"	100	–	–do–
~~423~~	IV	185	~~Морская паровая машина.~~	В. П. Мадисовъ	"	100	–	Meerandud axtli p. merekoolile 23.III.21.
~~433.~~	IV	144	~~Морская паровая машина.~~	В. П. Мадисовъ	11 XII. 19	135	–	–do– Kataloogis 6.25
443.	V	5305	Железо-бетонныя сооруженія	К. Хлебеменъ	2. V. 21.	400	–	
~~453.~~	V	378	Hydromechanik	H. Knauer	4. VI. 20	90	–	Kustut. kirj. Pärnal 31.03.57 ~~1.25~~
463.	II	192	Параболическая ирригаторная и судовая гемпріора	В. Хлебниковъ	19. IV. 20	135	–	Kataloogis 1.25
~~473.~~	IV	189	~~Судовые вспомогательные механизмы~~	Г. Шиловскій	11. XII. 19	140	–	Meerandud axtli p. merekoolile 23.III.21
~~483.~~	I	284	Angewandte darstellende Geometrie	K. Krüger	4. VI. 20	31	25	Kustut. kirj. Pärnal. ~~1.25~~ 31.03.57
~~493.~~	III	240	Die Grundgesetze der Elektrotechnik	A. Weber	27. V. 20	~~37~~	~~50~~	1. R-372 18.09.02 1.25
503.	V	613	Baumaschinen für die Praxeis des Tief- und Hochbaues.	S. Deutsch	22. XII. 20	200	–	2 – V 2.50
~~513.~~	I	737	Mathematische Behandlung der Naturwissenschaften.	W. Nernst. – A. Schoenflies	IV. 21.	232	50	Kustut. kirj ~~7.50~~ Pärnal 31.03.57.
				W. Hess	18. II. 21	600	–	6 – V ~~7.50~~

Algul hoolitses raamatukogu eest tehnikumi asjaajaja. Tallinna Tehnikumi 1920. aasta põhikirja kohaselt valis raamatukoguhoidja õpetajate nõukogu. Sama aasta 17. augustil valiti esimeseks raamatukoguhoidjaks õppejõud Artur Aleksander Pihlak, kes oli selles ametis 1923. aastani. Seejärel täitsid raamatukoguhoidja ülesandeid Arnold-Hermann Leufeldt (1923–1927), René Georges Favre (1927–1930) ja Boris-Edgar Kräman (1930–1934). 1924. aastal moodustatud raamatukogu komisjoni valiti tehnikumi õppejõud Ferdinand Adoff, Hans Einberg, Erich Jaakson ja Otto Reinvald. Komisjoni liikmed koostasid raamatukogu määrused, vaatasid läbi eelarve ettepanekud ning tegid ettepanekuid õppe- ja teaduskirjanduse soetamiseks.[5]

Kuna eestikeelset õppekirjandust nappis, siis hangiti võõrkeelset, peamiselt saksakeelset kirjandust. Aastail 1926–1929 sai raamatukogu Ameerika Raamatukoguühingult (*American Library Association*) tasuta ingliskeelseid tehnikaajakirju, 1926. aastal 10 nimetust.[6] Aastail 1919–1928 täienes raamatukogu umbes 600 raamatu ja ajakirjakomplektiga aastas. 1920. aastate teisel poolel hakati üliõpilastele paljundama tehnikumi õppejõudude loengutekste, mille hoiustamist ja müüki korraldas raamatukogu.[7]

Väljavõte Tallinna Tehnikumi raamatukogu varade üleandmise-vastuvõtmise aktist seoses raamatukoguhoidja vahetumisega 5. novembril 1927. aastal. Varad andis üle Arnold Leufeldt ja võttis vastu René Favre. ERA.4374.1.129, 90.

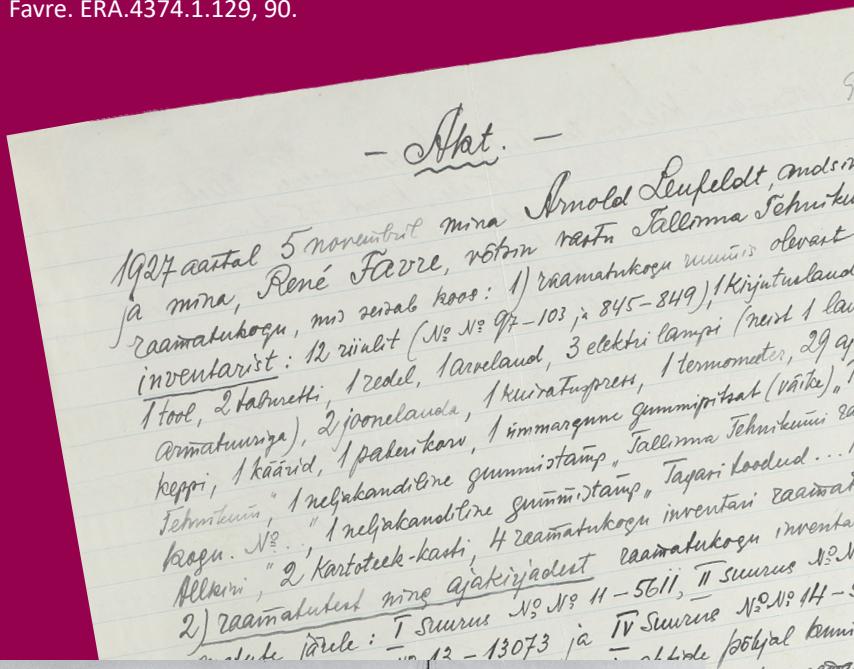



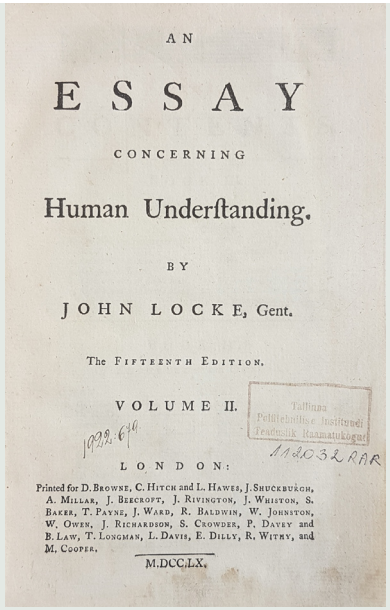



Tallinna Tehnikumi, seejärel Tallinna Tehnikaülikooli hoones Kopli 101 asus raamatukogu aastatel 1932–1954. Aastatel 1970–2009 asus siin majandusteaduskonna raamatukogu.

Raamatukogu asus tehnikumi ruumides, algul Pikk 20, 1932. aastast Kopli 101.

Pärast Tallinna Tehnikumi likvideerimise seaduse vastuvõtmist 1928. aastal vähendati raamatukogu eelarvet. Aastail 1929–1936 kasvasid kogud umbes 400 köitega aastas.

1936. aasta juunis asutati Tallinna Tehnikumi ja Tartu Ülikooli tehnikateaduskonna baasil Tallinna Tehnikainstituut. Septembris anti instituudile üle tehnikumi raamatukogu 8259 köidet, millele lisandusid Tartu Ülikooli tehnikateaduskonna laboratooriumide raamatukogude ligi 3000 köidet. Raamatukogu jätkas tööd endistes tehnikumi raamatukogu ruumides ja avati lugejaile 24. septembril. Raamatukogu juhatajaks kinnitati senine kogudehoidja Karl-Eduard Heiste, kes tegeles tehnikumi raamatukoguga ka aastail 1934–1936. Moodustati raamatukogu komisjon, mille esimesed liikmed olid õppejõud Leo Jürgenson, Adolf Gustav Parts ja Konstantin Grimm.[8] Tehnikainstituudi 1936/1937. õppeaasta tegevuse ülevaates väljendati muret, et raamatukogus on osa kirjandust vananenud, mis ei rahulda õppejõudude ja üliõpilaste vajadusi. Raamatukogu hakkas regulaarselt uut kirjandust tellima. Lisaks osteti trükiseid, mis jäid saamata tehnikumi likvideerimisaastail. Raamatuid ja ajakirju saadi ka annetustena asutustelt ja eraisikutelt. Uuemat teaduskirjandust annetas näiteks Briti Nõukogu.[9] Tehnika- ja täppisteaduslik kirjandus oli peamiselt saksa ja inglise keeles, kasvas venekeelse kirjanduse komplekteerimine. Keemiaosakonna teenindamiseks moodustati esimene raamatukogu filiaal – keemiaraamatukogu. Tehnikainstituudi Toimetiste avaldamine 1937. aastast võimaldas alustada raamatuvahetust Eesti ja välismaa raamatukogude ja teadusasutustega. Lugejaid hakati teenindama ka raamatukogudevahelise laenutuse teel.

Aastatel 1936–1940 täienesid kogud keskmiselt 1300 köitega aastas. 1940. aastaks oli TTÜ raamatukogus Eesti suurim tehnikakirjanduse kogu, mis sisaldas üle 20 500 köite. Raamatukogus oli kolm töötajat. Teaduslike raamatukogude vahelise koostöö korraldamiseks tegutses Riigiraamatukogu juures aastatel 1938–1940 Teaduslike Raamatukogude Nõukogu, mille tegevuses osales ka TTÜ raamatukogu.[10]

Aastad 1940–1990

1940. aastate algul tuli raamatukogul kohaneda uue poliitilise olukorra ja sõjaoludega. Aastatel 1940–1944 oli raamatukogu juhataja Edgar Oissar. Nõukogude okupatsiooni tingimustes hakati kogusid regulaarselt täiendama NSV Liidus ilmuva õppe- ja teaduskirjandusega, alustati raamatuvahetust sealsete kõrgkoolide raamatukogude ja teadusasutustega. Raamatuvahetust välismaa asutustega reguleeris Üleliidulise Välismaaga Kultuurisidemete Arendamise Ühingu (VOKS) määrus, mille alusel toimus kirjavahetus ja trükiste saatmine VOKS-i kaudu.[11]

Raamatukogu sai suuremad ruumid, avati 50 kohaga lugemissaal. Majandusteaduskonna juurde moodustati raamatukogu. Uute, sh poliitiliste õppeainete lisandumine õppekavadesse tekitas vajadu-

Väljavõte Tallinna Tehnikumi raamatukogu esimestest määrustest, mille koostas raamatukogu komisjon ja võttis vastu tehnikumi õpetajate nõukogu 1924. aastal. ERA.4374.1.22, 29.

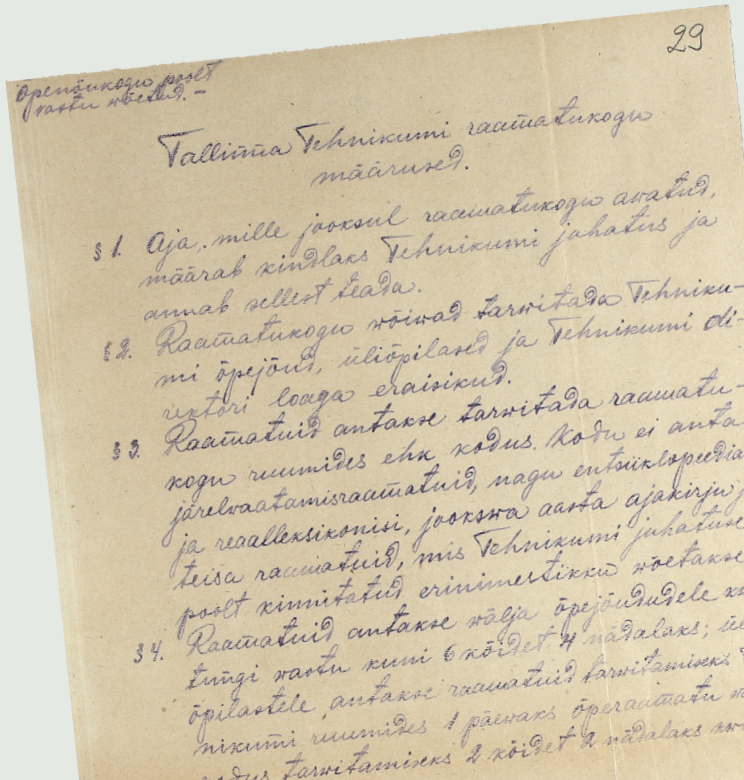

se täiendada raamatukogu komplekteerimise temaatikat. Teemaplaani kinnitas ülikooli nõukogu 1941. aasta veebruaris.

Saksa okupatsiooni ajal täiendati raamatukogu vaid Eestis ja Saksamaal ilmunud väljaannetega. Sõjaolude tõttu saabusid Saksamaa raamatukauplustest tellitud trükised hilinemisega või jäidki saamata. Tellimuste asjus saadeti korduvaid järelepärimisi, et ei katkeks ülikoolile oluliste teadus- ja erialaajakirjade saamine.

Sõjajärgseil aastail, teistkordse Nõukogude okupatsiooni ajal jätkati NSV Liidus ilmuva õppe- ja teaduskirjanduse tellimist. Varemilmunud teaduskirjandust saadi teiste kõrgkoolide raamatukogudelt, lisaks osteti mõned teadlaste erakogud. Raamatukogu juhatajad olid aastail 1944–1948 Paul Parts, 1948–1951 Edgar Saadre, 1951–1953 Aleksander Murri. Õppetöö vajadusi arvestades osteti õpikuid suuremas eksemplaarsuses. Sellele vaatamata esines 1940. aastate teisel poolel raskusi üliõpilaste varustamisel õppekirjandusega, kuna üliõpilaste arv kasvas, eestikeelseid õpikuid ilmus vähe, venekeelseid saadi aga ebaregulaarselt. Lisaks vähenes varasematel aastatel soetatud trükiste arv kogudes. Sõjakeerises läks kaduma või põles ära õppejõudude ja üliõpilaste kätte jäänud raamatuid, osa jäi sakslaste kätte nende taandumisel Eestist. Suurt kahju tekitas Nõukogude võimuorganite läbiviidud kogude puhastamine. Eesti NSV Kirjandus- ja Kirjastusasjade Peavalitsuse (Eesti NSV Glavlit) korraldusel kõrvaldati TPI raamatukogust mittesoovitatav eesti- ja võõrkeelne kirjandus, kokku üle 25 000 eksemplari aastatel 1945–1951. Sealhulgas tunnistas 1949. aastal TPI juhtkonna poolt moodustatud komisjon sisult vananenuks õppejõudude konspektid ja teaduslikud tööd (toimetised) aastatest 1926–1939 ning vastavad raamatukogu eksemplarid anti üle Glavlit'ile.[12] Raamatukogust kõrvaldatud võõrkeelne kirjandus suunati Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu erifondi. Äraviidud kirjandus tagastati raamatukogule 1990. aastatel.

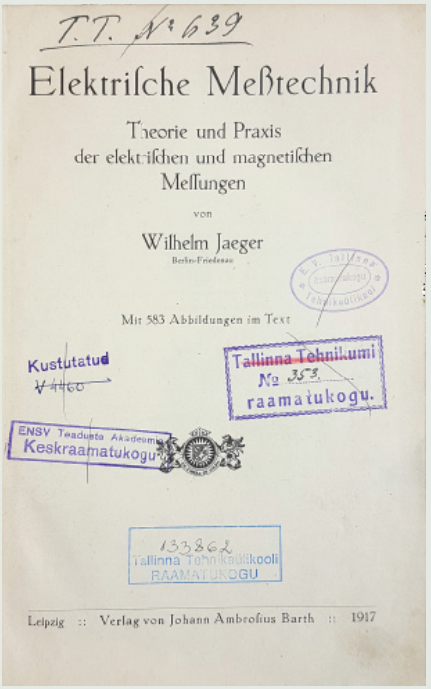

Wilhelm Jaeger. Elektrische Messtechnik: Theorie und Praxis der elektrischen und magnetischen Messungen. Leipzig, 1917.

Tallinna Tehnikumi raamatukogu inventariraamatu andmetel on raamat muretsetud 22. detsembril 1920. Raamat kõrvaldati TPI raamatukogust Eesti NSV Glavliti korraldusega 1951. aastal ja suunati ENSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu erifondi. Raamat tagastati TTÜ raamatukogule 1990. aastatel.

TTÜ professor Uno Liiv meenutas oma õpingute aega TPI ehitusteaduskonnas: "Oli 1949 aasta 1. september /…/ Suure vooru loengutest osavõtt oli vajalik, sest et raamatuid ei olnud ja ise oma poolt kirjutatud konspekt oli ainsaks garantiiks ja eduka edasiõppimise aluseks /…/ Erialased raamatud puudusid praktiliselt täiesti. Raamatukogu paiknes siis ühes peahoone vasakus tiivas asuvas väikeses toakeses ja ega seal raamatuid praktiliselt polnudki või kui midagi leidus, siis ainult mõned eksemplarid, millest kogu tudengkonnale vaevalt jätkus."[13]

Aastail 1945–1950 täienesid kogud keskmiselt 20 000 trükisega aastas, peamiselt uue nõukogude kirjandusega. 1945. aasta 1. jaanuari seisuga oli raamatukogus 36 834 raamatut. Kõige enam oli saksakeelseid raamatuid – 54%; ingliskeelseid raamatuid oli 21%, venekeelseid 11%, eestikeelseid 10% ja teistes keeltes 4%. 1945. aastal hangiti juurde kõige enam venekeelseid raamatuid – 72%; eestikeelseid lisandus 27% ning saksa-, inglis- ja prantsuskeelseid kokku vaid 1%. 1946. aasta 1. jaanuari seisuga oli kogudes 52 713 raamatut, sh saksakeelseid 38%, venekeelseid 29%, eestikeelseid 15% ja ingliskeelseid samuti 15%.[14] Seega 1945. aasta jooksul venekeelsete raamatute osakaal kogudes pea kolmekordistus.

1950. aastate alguseks oli raamatukogus üle 130 000 köite, kirjanduse paigutamiseks kasutati ka lugemissaali. Tekkis vajadus suuremate ruumide järele. 1955. aastal saadigi ruumid vanalinnas Lai 5, mis remonditi ja raamatukogu jaoks kohandati. 1960. aastate algul avati 64 kohaga lugemissaal. Avariiulitele paigutati saalis kasutamiseks teatmeteosed, õpikud, uued ajakirjad ja bibliograafiaväljaanded. Raamatukogu juhataja oli aastatel 1953–1961 Lembit Tepp. Tema juhtimisel pöörati kogude täiendamisel suuremat tähelepanu raamatuvalikule, laiendati trükiste vahetust NSV Liidu piires ja taastati Teise maailmasõja ajal katkenud rahvusvaheline raamatuvahetus. 1960. aastal oli raamatukogus juba 17 töötajat.

Üle 30 aasta, aastatel 1961–1994, oli raamatukogu direktor Konrad Kikas, kelle eestvõtmisel korraldati uuringuid, et arendada kogusid, optimeerida raamatukoguteenindust ja töökorraldust. Raamatukogu tegevuse kooskõlastamisele õppe- ja teadustööga aitas kaasa raamatukogu nõukogu, mille esimees oli aastatel 1962–1992 professor Enno Siirde (1919–2004). Nõukogu liikmeteks olid teaduskondade ja raamatukogu esindajad.

Raamatukogu osales mitmes üle-eestilises spetsialistide infovajaduste uuringus, millest üks toimus TPI raamatukogu juhtimisel. Uurimistulemuste põhjal said raamatukogud kooskõlastada kirjanduse komplekteerimist. 1960. aastatel asus raamatukogu välja selgitama õppejõudude infovajadusi, mida järgnevatel aastakümnetel on erinevaid meetodeid kasutades korduvalt uuritud. TPI teadusinformatsiooni teenistuse põhimäärusega 1966. aastast määratleti raamatukogu ning teaduskondade/kateedrite teenistuste lülid ja ülesanded.[15] Kateedrite ja laborite kontaktisikute kaudu informeeriti õppejõude raamatukokku saabuvast kirjandusest. Raamatukogu infotöö sisuliseks tõhustamiseks hakati 1970. aastast tööle võtma TPI lõpetanud spetsialiste, kellest 1975. aastal moodustati referentide osakond. Oluline prioriteet oli õppekirjandusega varustatuse uurimine ja selle tagamine. Aastatel 1974–1980 korraldati õppejõududele õppekirjanduse tutvustamise ja alates 1981. aastast infopäevi kateedritele. Koostöös õppejõududega määrati kindlaks õppeainete põhi-, asendus- ja täiendõpikud. Kogude optimaalse kujundamise eesmärgil uuriti kogude koostist ja kasutamist nii raamatukogusiseselt kui ka koostöös teiste raamatukogudega.

1967. aastal hakkas raamatukogu saama tasulist valikulist sundeksemplari Eesti trükistest. 1960. aastatel täienesid kogud 40 000–60 000 trükisega aastas ja taas kujunes probleemiks ruuminappus. Analüüsiti raamatukogu tegevust ja kavandati töökorraldust seo-





Raamatukogu peahoone Lai 5 aastatel 1955–1994.

Lugemissaali käsikogu Lai 5 1960. aastatel.

Raamatukogu kataloogimise sektor Lai 5 1960. aastatel.

Raamatukogu lugemissaal Lai 5 1960. aastatel.

ses uue valmiva hoonega Mustamäel TPI õppehoonete kompleksis. Hoone piiratud maht ei võimaldanud sinna kolida raamatukogu tervikuna. Kavas oli ehitada raamatukogu hoone teine järk, mis aga jäigi tegemata. 1972. aastal avatud raamatukogu hoonesse paigutati uuem teaduskirjandus ja teatmekogu ning vastavad osakonnad – teaduskirjandus- ja bibliograafiaosakond. Lugejad said uues hoones teenuste kasutamiseks avaramad võimalused. Üldlugemissaalis oli 120 ja teatmekirjanduse saalis 30 lugejakohta. Lai 5 hoonesse jäid õpikute osakond, vanem teaduskirjandus ja osa tööruume. Seoses lugejateeninduse ja töösuundade arendamisega kasvas raamatukogu töötajate arv, mis 1980. aastal oli 86.

1977. aastal hakati raamatufondide koostis- ja kasutusandmeid töötlema arvutil. Raamatute töötlemisprotsessi analüüsimiseks ja täiustamiseks rakendati süsteemanalüüsi põhimõtteid. Teaduskondadele vajalike ajakirjade väljaselgitamiseks ja säilitusaegade kindlaksmääramiseks analüüsiti ajakirjade kasutamist, viitamist ja küsitleti infokasutajaid. Üliõpilaste lugemishuvid ja rahulolu raamatukogu kogudega olid vaatluse all mitmes uuringus. 1961. aastast korraldatakse üliõpilastele regulaarselt koolitusi, mille eesmärk on tutvustada infoallikaid ja hõlbustada informatsiooni leidmist. Õppuste süsteemi ja metoodikat on täiendatud järje-





1969. aastal hakati kasutama teletaipi kirjanduse tellimiseks raamatukogudevahelise laenutuse teel Moskvast ja Leningradist.

Eesti- ja venekeelse kirjanduse süstemaatiline kataloog Lai 5 1960. aastatel.

1970. aastal alustas tööd köitekoda.

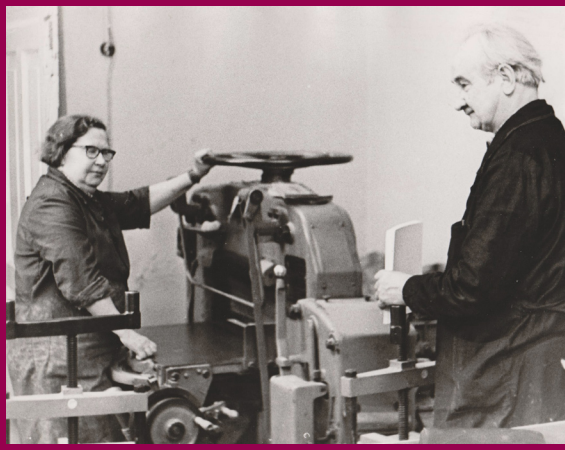









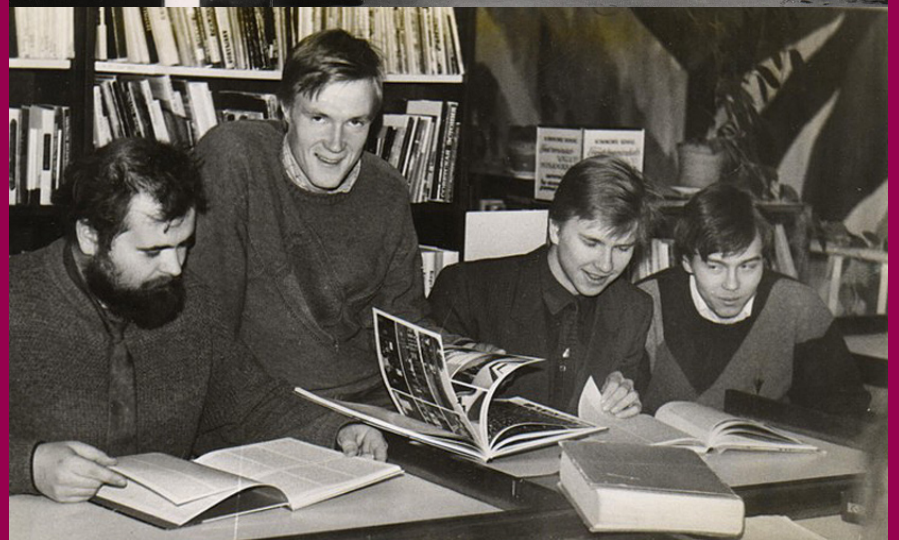

pidevalt ning lugejatele on koostatud infoallikaid ja -otsivahendeid tutvustavaid väljaandeid. Aastatel 1968–1970 ilmus trükist sari „Bibliograafia miinimum“ (5 annet) ja aastatel 1973–1977 sari „Bibliograafia lühikursus“ (4 annet). Väljaannetes tutvustati põhjalikult bibliograafia- ja infoväljaandeid teaduskondadele. 1972. aastast korraldati informiine ülipilastele, kes said end proovile panna info leidmisel teatmeteostest jm infoallikatest.

Teadusbibliograafia valdkonnas hakati 1960. aastal koostama TPI bibliograafiat, mis sisaldab TPI väljaannete ja töötajate publikatsioonide bibliograafilisi andmeid ning akadeemiliste töötajate eluloolisi lühiandmeid. 1975. aastast avaldati TPI teadlaste isikubibliograafiaid, koostatati näitusi instituudi ja tema liikmeskonna tegevuse tutvustamiseks. Aastail 1980–1991 osales raamatukogu Eesti retrospektiivse rahvusbibliograafia (1525–1940) koostamisel. Aastatel 1977–1990 aitasid ülikooli liikmeskonna kirjandus- ja kultuurihuvi süvendada raamatukogu juures tegutsenud raamatusõprade klubi (raamatuklubi) üritused, mis olid selgelt rahvuslikud.

Aastail 1970–1988 täienesid kogud keskmiselt 60 000 trükisega aastas. NSV Liidus ilmuvat kirjandust sai raamatukogu osta vastavalt õppe- ja teadustöö vajadustele. Raamatuvahetus läänemaa-

Raamatukogu hoone Mustamäe linnakus Ehitajate tee 5 avati lugejatele 28. aprillil 1972. Arhitektid Uno Tölpus, Henno Sepmann ja Olga Gontšajeva, sisearhitekt Aet Maasik, gobelääninde autor tekstiilikunstnik Sirje-Mall Reitav.

Laenutus Ehitajate tee 5 1973. aastal.

Informiin üliõpilastele raamatukogus Ehitajate tee 5 .

1987. aasta vabariikliku informiini võitjad: Andres Pulver, Hardo Pajula, Koit Väljataga ja Hindrek Lootus.

Raamatukogu nõukogu 1984. aastal. Istuvad: Ingrid Tali, Viivi Kuuspere, Signe Ringo, Enno Siirde; seisavad: Konrad Kikas, Gunnar Grossschmidt, Hans Jürman, Kaljo Veskimägi, Peep Martverk, Meelis Ideon, Evald Toom, Uusi Raukas, Enno Soonurm.

TTÜ ehitusteaduskonna infopäev raamatukogus 1997. aastal.

ilmaga toimus Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi vahendusel. Ligi kahe aastakümne vältel (1956–1973) sai raamatukogu tellida lääneriikide teadusajakirjade Moskvas tehtud ümbertrükke. 1970. aastate lõpul paranes välisajakirjade kättesaadavus, kui neid hakati levitama mikrofiššidel. Avardus ka võimalus osta Moskva rahvusvahelistel raamatulaatadel ja raamatukaubastu kaudu välisraamatuid. Võõrkeelne kirjandus läbis nõukogude võimu tsensuuri, kes nõudis osa raamatute ja ajakirjade hoidmist erikogus. Nende väljaannete kasutamiseks tuli taotleda luba rektorilt või prorektoritelt.

Raamatukogutöö automatiseerimiseks moodustati 1981. aastal töögrupp, kes tegeles vajaliku riist- ja tarkvara ning kaugotsingu võimaluste väljaselgitamisega. 1987. aastal valmisid raamatukogu infosüsteemi eskiisprojekt ja arengukava ning alustati TPI teadusosakonna arvutil ajakirjade andmebaasi loomist. Esimesed personaalarvutid sai raamatukogu 1990. aasta algul.

Teadus- ja arendustöö tulemuste tutvustamiseks korraldab raamatukogu 1983. aastast teaduskonverentse, seminare ja erialapäevi, kuhu on kutsutud esinejaid ka teistest Eesti ja välismaa raamatukogudest. 1985. aastal anti TPI raamatukogule teadusraamatukogude I kategooria.

1980. aastate lõpul tihenesid väliskontaktid. Raamatukogu 70. aastapäeva teaduskonverentsil 1989. aastal esinesid külalised Soomest, Hollandist, Saksa DV-st. 1990. aastal astus TTÜ raamatukogu Rahvusvahelise Tehnikaülikoolide Raamatukogude Ühenduse (*International Association of Technological University Libraries*, IATUL) liikmeks.

1990. aastal sisaldasid raamatukogu kogud ligi 1,2 miljonit trükist ja taas tekkis vajadus suurendada hoidlapinda uue kirjanduse paigutamiseks. Samuti ei vastanud vajadustele kohtade arv lugemissaalides.

Aastad 1991–2019

Eesti taasiseseisvumise järel 1991. aastal, oli juurdepääs lääneriikide teadusinformatsioonile avatud, kuid napi komplekteerimiseelarve tõttu olid võõrkeelse kirjanduse ostuvõimalused äärmiselt piiratud. Kogude täiendamisel seadis raamatukogu prioriteediks välisajakirjade komplekteerimise ning juurdepääsu hankimise tähtsamatele andmebaasidele ja koondkataloogidele. Raamatukogu sai ka hinnalist välisabi: välisajakirjade tellimist toetas Saksa Teadusliku Uurimistöö Ühing (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*); bibliograafia- ja referaatandmebaase CD-ROM-idel kinkisid Suur-





britannia, Soome ja Rootsi raamatukogud; raamatuid annetasid väliseestlased ja -organisatsioonid. Rootsi valitsuselt sai raamatukogu finantsabi, mida kasutati infotehnoloogia infrastruktuuri arendamiseks, ajakirjade jm hankimiseks.

Rahvusvaheline koostöö avardus ja töötajad said võimaluse stažeerida Soome, Saksamaa, Ungari ja Rootsi raamatukogudes. Raamatukogu asus osalema mitme rahvusvahelise ühenduse ja koostöövõrgustiku tegevuses, näiteks CDS/ISISe Kasutajate Assotsiatsioon (*International CDS/ISIS Users Association*, ISUA), Euroopa Pealinnade Ülikoolide Võrgustik (*Network of Universities from the Capitals of Europe*, UNICA), Baltech Konsortsium (*University Consortium in Science and Technology*).

1992. aastal ühendati TTÜ raamatukoguga Eesti Tehnikaraamatukogu raamatute, ajakirjade ja tootekataloogide kogud ning vastavad osakonnad. Moodustati filiaal Olevimäel. Vabariigi Valitsuse otsusega anti raamatukogule Eesti tehnikakeskraamatukogu staatus ning määratleti raamatukogu põhiülesanded: TTÜ, teiste kõrgkoolide, teadusasutuste, valitsusasutuste ja tööstusettevõtete teenindamine, laenutades neile tehnika- ja majandusalast kirjandust ning andes muud informatsiooni. Ühendamise järel oli kogudes 1,5 miljonit säilitusühikut ja töötajaid 120. Olevimäe filiaal suleti 1999. aastal ning viidi lõpule vastavate kogude ja teeninduse ümberkorraldamine.

Raamatukogu arendustööd keskendusid infotehnoloogia arendamisele ja andmebaaside loomisele. Koostati Eestis ilmunud tehnika- ja majandusalaste artiklite referaatandmebaasi, Tehnikaülikooli publikatsioonide bibliograafilist andmebaasi jt. Kasutati UNESCO Micro-CDS/ISISe tarkvara, mille ametliku levitaja õigused Eestis sai TTÜ raamatukogu. 1994. aastal sai raamatukogu interneti püsiühenduse, veebilehekülg loodi 1996. aastal.

1994. aastal tagastati raamatukogu hoone Lai 5 õigusjärgsele omanikule. Sealtpeale koliti korduvalt raamatukogu osakondi ja kogusid, kasutati kohandatud ruume ülikooli peahoones ja ühiselamutes Mustamäel. Vanemat kirjandust hoiustati Eesti Hoiuraamatukogu rendipinnal, osa õppekirjandust suunati majandusteaduskonna ja vastloodud energeetikateaduskonna raamatukogudesse.

Aastatel 1995–1999 oli raamatukogu direktor Meelis Ideon ja aastatel 1999–2019 oli Jüri Järs. EV Kultuuri- ja haridusministri



Raamatukogu arvutituba Ehitajate tee 5 1995. aastal.

Direktor Konrad Kikas ja konsultatsioonifirma SIAR-Bossardi esindajad Jüri Sakkeus ning dr. Christian Junnelius firmalt kingituseks saadud raamatute näituse avamisel 1991. aastal.

TTÜ õppeprorektor Jakob Kübarsepp elektroonilise laenutussüsteemi avamisel Ehitajate tee 5 2003. aastal.

Lugemissaal Ehitajate tee 5 2006. aastal.



määrustega kinnitati 1990. aastate keskel teaduslike keskraamatukogude tegevuse põhimõtted ja vastutusalad ainevaldkondade kaupa. TTÜ Raamatukogu ülesandeks sai võimalikult ammendavalt koguda, säilitada ja teha kättesaadavaks tehnika- ja majandusteaduste alased infoallikad. Samas ei kaasnenud nende ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks täiendavat finantseerimist.[16]

2002. aastal jõustusid teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muudatused, milles määratleti teadusraamatukogu mõiste ja ülesanded ning loodi alus teadusinformatsiooni hankimise finantseerimiseks riigieelarvest HTM-i kaudu. HTM-i määrusega kinnitati teadusraamatukogudele esitatavad nõuded ning nende nimetamise tingimused ja kord. 2002. aastast on Vabariigi Valitsuse korraldusega iga viie aasta järel TTÜ raamatukogu nimetatud teadusraamatukoguks. Raamatukogu komplekteerimiseelarvele lisandub 2003. aastast riigi toetus teadusinformatsiooni hankimiseks. Aastatel 2003–2004 oli HTM-i kaudu riigieelarvest teadusraamatukoguks nimetatud raamatukogudele eraldatud teavikute komplekteerimisraha aluseks avalik-õiguslike ülikoolide rektorite ja haridus- ja teadusministri vahel sõlmitud nn. ühiste kavatsuste kokkulepe. 2004. aastal valmis teadusraamatukogudel ühtne komplekteerimiskava, mis on teadusinformatsiooni hankimise riigipoolsel finantseerimisel üheks eelduseks.[17] 2008. aastast eraldab HTM toetust ka teadusraamatukogude tegevuskulude (avaliku teenuse osutamise) katteks.[18]

Teadusraamatukogude koostöö tulemusena loodi 1996. aastal mittetulundusühing Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium (ELNET Konsortsium). TTÜ raamatukogu osales konsortsiumi asutajaliikmena teadusraamatukogude ühise raamatukogusüsteemi valimisel. Integreeritud raamatukogusüsteem INNOPAC (tarkvara arendab firma Innovative Interfaces, USA) võeti kasutusele 1999. aastal. Teavikuid raamatukogu kogudes asuti kirjeldama elektronkataloogis ESTER ja lõpetati kaartkataloogide täiendamine. 2003. aastal läks raamatukogu üle elektroonilisele laenutussüsteemile. E-kataloogi ESTER arendustöödest kõige mahukamad olid Millenniumilt uuele tarkvaraplatvormile Sierra üleminek ning Tallinna ja Tartu süsteemide liitmine. Konsortsiumi raames arendatakse ühiselt ka Eesti artiklite andmebaasi ISE (*Index Scriptorum Estoniae*), Eesti märksõnastikku ja e-varamu portaali. Raamatukogu haldab Eesti artiklite andmebaasi tehnika valdkonda. Osalemine ELNET Konsortsiumi töörühmade tegevuses annab võimaluse kaasa rääkida teavikute kataloogimise, liigitamise, märksõnastamise, digiteerimise, e-ressursside ühishangete jt küsimustes. Koostööd





„Hoone kontseptsioon tuleneb puust. Raamatukogu on ise nagu suur puu, mille tüveks on kommunikatsioonid (trepid, liftid), oksteks eri valdkonnad, millele kinnituvad arvukate lehtedena raamatud. Sellise „ajupuu“ juurteks on maa-alused hoidlad, mis moodustavad enam kui kolmandiku maja mahust. Raamat, paber ise, tuleneb ka puust, lisame sinna ajuragina, mis kaasneb raamatute läbitöötamisega inimeste poolt, ja saamegi ajupuu,“ selgitab üks võidutöö autoritest Illimar Truverk. Musta kasti katab perforeeritud metallvõrk, et kaitsta raamatukogus olijaid ning seal hoitavat materjali otsese valguse eest. Perforeering teostatakse aga selliselt, et fassaadile moodustuks graafiline puidufaktuur.

Urmas Oja. Tehnikaülikooli raamatukogu arhitektid selgunud. Eesti Ekspress (2006) 27. juuli, Kohver, lk. 14-15.

teadusraamatukogudega tehakse ka kogude arendamise, terminoloogia ja standardimise alal.

1990. aastate lõpul hakkas teravalt tunda andma ruumipuudus kogude paigutamisel ja lugejatele vastuvõetava töökeskkonna loomisel Ehitajate tee 5 hoones. Olukorra lahendamiseks analüüsiti mitmeid variante, mille tulemusena otsustas ülikooli rektoraat 2005. aastal ehitada raamatukogule uue maja. Raamatukogu koostas pinnavajaduse arvestused ja esialgse ruumiprogrammi, et koondada ühte hoonesse üle linna mitmes kohas paiknevad kogud ja teenused. 2006. aastal korraldatud uue raamatukogu arhitektuurse ideekonkursi võitis arhitektuuribüroo Agabus, Endjärv & Truverk Arhitektid OÜ projektiga „Ajupuu“. Hoone arhitektid on Eero Endjärv, Priit Pent, Mattias Agabus, Illimar Truverk ning sisearhitektid Hannelore Kääramees ja Kristi Lents. Raamatukogu hoone ehitas AS Oma Ehitaja. Raamatukogu valmis 2009 juunis ja avati lugejatele septembris.* Hoone kogumaksumuseks kujunes ligikaudu 13 miljonit eurot (ehitamist rahastati EL struktuurifondidest ja TTÜ vahenditest).[19] Raamatukogu uus hoone paikneb ülikoolilinnakus Akadeemia tee 1 ja on galeriidega ühendatud teaduskondade hoonetega.



Uue raamatukogu ehitus 2008–2009.

TTÜ raamatukogu uue hoone pidulik avamine 11. novembril 2009. aastal. Vasakult: rektor Peep Sürje, Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves ja raamatukogu direktor Jüri Järs.

2009. aasta juunis valminud raamatukogu interjöör Akadeemia tee 1.

Uus raamatukogu avati lugejatele 7. septembril 2009. aastal. Avamispäeval külastas raamatukogu 2400 lugejat.

* TTÜ raamatukogu hoone arhitektuurse lahenduse ja sisekujunduse eest pälvisid arhitektid 2010. aastal riigi kultuuripreemia.



Raamatukogus on 7200 m^2 pinda, mida on vana raamatukoguga võrreldes kaks korda rohkem. Lugejate ala on neli korda suurem, lugejakohti 2,5 korda ja arvutitöökohti neli korda rohkem ning avariiulid mahutavad seitse korda rohkem (300 000 köidet). Hoidlates, mis mahutavad üle 500 000 köite, on vanem ja vähemkasutatav kirjandus paigutatud kompaktriiulitele. Raamatukogus on ligi 500 arvutivalmidusega lugejakohta, arvutitöökohad, individuaal- ja rühmatööruumid, koolitusruum. Lugejate käsutuses on printerid / koopiamasinad, skaneerimistöökohad, seadmed vaegnägijatele, laenutusautomaadid, tagastusautomaat. Teenuste kasutajate hinnanguid ja arvamusi kogutakse lugeja- ja infovajaduste uuringute kaudu. Nii 2016. aasta teenuste kvaliteedi uuringu kui ka 2018. aasta lugejate rahuloluküsitluse tulemused näitasid, et vastanud hindasid kõrgelt teenuste kättesaadavust, raamatukogus töötamise mugavust ja iseteenindusvõimalusi. Lugejate ettepanekuid on arvestatud teenuste ja töökeskkonna arendamisel. Lugemisalasse paigaldati neli helikindlat telefonikabiini.Valmisid õppevideod raamatu otsingu kohta e-kataloogist ESTER ja artikli otsingu kohta e-ressursside portaalist Primo. Tehnikaülikooli liikmeskonnale avati 2018. aastal 24/7 õpituba / ööraamatukogu. Koostöös ELNET Konsortsiumi liikmetega osaleb raamatukogu e-kataloogi







Direktor Jüri Järs tutvustab uut raamatukogu Euroopa Komisjoni regionaalpoliitika volinikule Johannes Hahnile jaanuaris 2010.

Raamatukogus on kuus kaheksakohalist rühmatööruumi ja 26 individuaaltööruumi.

Kõigi korruste lugemisalasse on paigaldatud helikindlad telefonikabiinid, kus saab telefoni- ja videokõnesid pidada teisi lugejaid segamata.

E-ressursside portaali Primo tutvustamiseks korraldati 2017. aastal teavituskampaania „Primo on parem kui Google“.

2018. aastal avati Tehnikaülikooli liikmetele 24/7 õpituba / ööraamatukogu.



ESTER arendustöödes. Töötati välja kasutajate registreerimise ja autentimise süsteem (KRAS), mis võimaldab end ise veebipõhiselt raamatukogu lugejaks registreerida ning autentida Minu ESTER-isse lisaks kasutajatunnusele ja salasõnale ka ID-kaardi/Digi-ID, Mobiil-ID või TAAT-teenuse kaudu. Raamatukogu sissepääsu juurde paigutati iseteeninduslik töökoht lugejaks registreerimiseks ning rühma- ja individuaaltööruumide reserveerimiseks.

Raamatukogu peamisteks komplekteerimisvaldkondadeks on inseneeria, tehnika-, loodus- ja majandusteadused. Sundeksemplari seaduse alusel sai raamatukogu aastail 1997–2016 ühe komplekti Eesti trükistest, millest mitteprofiilne osa loovutati teistele raamatukogudele. 2017. aastal jõustunud säilituseksemplari seaduse alusel raamatukogu ei saa säilituseksemplari. Digitaalse säilituseksemplari kohalkasutuseks omab raamatukogu autoriseeritud töökohti. Teavikute sügavusindikaatoritega komplekteerimisteemaatikat täpsustatakse igal aastal arvestades ülikooli õppe- ja teadustöö vajadusi. Teadus- ja õppekirjanduse hankimisel teeb raamatukogu koostööd ülikooli õppejõudude ja teadustöötajatega, kellega konsulteeritakse ka vanema kirjanduse kustutamisel kogudest. Õppekirjanduse hulgas on suurenenud ingliskeelsete õpikute ja e-õpikute osakaal. 2015. aastal hakati suure nõudlu-

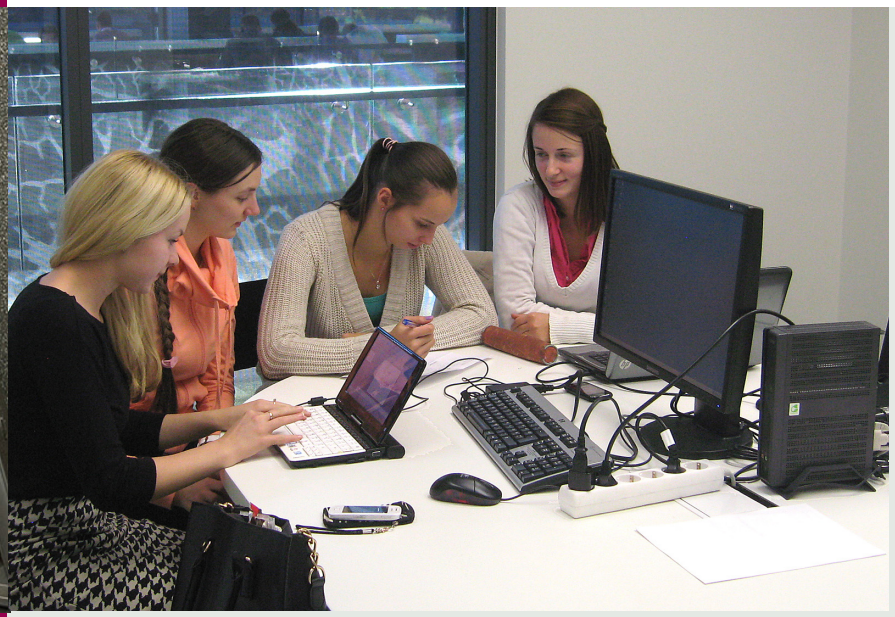



sega raamatutele lisama järjehoidjaid QR-koodiga, millega saab avada raamatute täistekstid andmebaasides. 2018. aastal oli trükiste kogude suurus umbes 700 000 arvestusüksust. Paberkandjal raamatute ja ajakirjade ostmine on pidevalt vähenenud, samas on ligipääs litsentseeritud e-ressurssidele aasta-aastalt suurenenud. Kui aastatel 2006–2008 osteti aastas keskmiselt 7400 raamatut, siis aastatel 2016–2018 vaid 1800 raamatut aastas. 2010. aastal oli ligipääs 60 000 e-raamatule, 2018. aastal aga juba 254 000-le. Andmebaasi Ebook Central kaudu saavad kasutajad e-raamatuid teatud ajaks laenata või teha ettepanekuid nende ostmiseks raamatukogusse. Raamatukogu poolt on loodud ligipääs 82 000 e-ajakirja täistekstidele. 2016. aastal võeti kasutusele portaal Primo, mis võimaldab teha ühisotsingut teaduskirjanduse andmebaasidest ja digikogust. Veebipõhine ligipääs on hangitud ka rahvusvahelistele standarditele ja Eesti Standardikeskuse kogule. Viimastel aastatel on raamatukogu kulutanud e-ressursside hankimisele üle 80% teavikute ostu eelarvest. ELNET Konsortsiumi kaudu osaleb raamatukogu elektroonilise teadusinfo ühishangetes, mida riigieelarvest finantseeritakse 2002. aastast.

Teadusandmebaaside tutvustamiseks korraldavad raamatukogu ainespetsialistid infovajajatele koolitusi ja nõustavad neid infootsingul. Infootsioskusi on õpetatud üliõpilastele kõigil õppetasemetel, esmakursuslastele ka kohustusliku kursusena õppeaine „Õpingukorraldus“ raames. Raamatukogu töötajad osalesid Euroopa Liidu infootsingu kaugkoolitusprojektis DEDICATE, mille jätkuprojektina käivitati 2000. aastal erialainfootsingu kursus arvuti- ja süsteemitehnika ning informaatika õppesuuna magistrantidele. 2000. aastal arendati välja raamatukogu omaloodud veebipõhine õpikeskkond bakalaureuseõppe üliõpilaste infootsingu kursuse läbiviimiseks. Alates 2010. aastast võeti kasutusele ka Moodle’i keskkond. Seoses ülikooli rahvusvahelistumisega alustati 2009. aastal ka ingliskeelset kasutajakoolitust.

2000. aastatel on raamatukogu töötajate ja IT spetsialistide koostöös töötatud välja tööprotsesse ja teenuseid toetavad spetsiifilised tarkvaralahendused: raamatukogu pääsla süsteem, digikogu, avakogu juht, infokiosk, individuaal- ja rühmatööruumide reserveerimissüsteem, publikatsioonide andmebaas, koolituskursused jm. Infokioski tarkvara esimese moodulina valmis 2008. aastal avakogu teavikute topograafiline otsisüsteem “Avakogu juht”, mis oli esimene sellelaadne tarkvaralahendus Eestis raamatukogudes. 2005. aastal loodud avatud ligipääsuga digikogu sisaldab Tehnikaülikoolis kaitstud doktoritöid, õpikuid ja õppevahendeid, teadus-







ja arendustegevuse aruandeid, Eesti tehnika ajalugu käsitlevaid materjale jm. 2014. aastast publitseeritakse digikogus ka üliõpilaste magistri-, bakalaureuse- ja diplomitöid. Digikogu on ühinenud üleeuroopalise dissertatsioonide portaaliga DART-Europe, avatud juurdepääsuga repositooriumiga OpenDOAR ja Eesti E-varamu portaaliga.

Alates 2015. aastast osaleb raamatukogu DataCite Eesti konsortsiumi tegevuses. Raamatukogu koostab juhendmaterjale ja korraldab seminare, tutvustamaks avatud teadusandmete haldamist. 2019. aastast omistatakse DOI-d kõigile Tehnikaülikoolis kaitstud doktoritöödele.

Tehnikaülikooli ja tema liikmeskonna tegevuse tutvustamiseks jätkab raamatukogu andmebaasi koostamist ülikooli väljaannete ja töötajate publikatsioonide kohta. Andmebaasi alusel avaldatakse publikatsioonide aastanimestikke ja koostatakse iga-aastast ülevaatenäitust. Raamatukogu on 2007. aastast TTÜ töötajate publikatsioonikirjete lõppkinnitaja Eesti teadusinfosüsteemis ETIS. 2017. aastal alustati ülikooli professorite kohta elulooliste artiklite sisestamist Vikipeediasse. 2000. aastatel annetati raamatukogule Tehnikaülikooli endiste rektorite ja professorite dokumente ja raamatuid nende isiklikest kogudest. Rektor Boris Tamme materjalide põhjal moodustati isikuarhiiv. Rektor Paul Kogermanile kuulunud teavikutest moodustati kogu lugemisalas. Rektorite Boris Tamme, Paul Kogermani ja Peep Sürje ning professor Ülo Kaevatsi kogudesse kuulunud teavikud on leitavad tervikkogudena e-kataloogist ESTER. Sarnaselt on leitavad ka Mart Saarso poolt annetatud teavikud Antarktika lepingute, uurimisprogrammide ja ekspeditsioonide kohta, millest moodustati Antarktika kogu.

Aastatel 2004–2016 oli raamatukogu ülikooli teadus- ja arendusasutuse staatuses. 2009. aastal toodi TTÜ kirjastus ja TTÜ muuseum raamatukogu koosseisu omaette struktuuriüksustena. TTÜ muuseum oli aastatel 2014–2016 ülikooli asutuse staatuses iseseisev struktuuriüksus. 2017. aastast on raamatukogu ülikooli tugistruktuuriüksus, mille koosseisu kuulub taas muuseum kui iseseisvaid ülesandeid täitev üksus. Muuseumi ülesandeks on ülikooliga seotud kultuuripärandi kogumine, säilitamine, uurimine ja avalikkusele vahendamine. 2018. aastast kuuluvad raamatukogu uude struktuuri teeninduskeskus, erialainfotalitus, bibliograafiatalitus, arendustalitus ja muuseum. Kirjastus kui raamatukogu koosseisus

4-köitelise bibliograafia „Eesti tehnikaartiklid 1918–1944“ (ilmus 1998–2011) koostajaid tunnustati Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu bibliograafiaauhinnaga 2000. ja 2012. aastal.

TTÜ raamatukogu bibliograafe tunnustati tänukirjaga viljaka tegevuse eest asutuse- ja isikubibliograafiate koostamisel Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu biblioraafiapäeval 2016. aastal.







olev eraldiseisev struktuuriüksus likvideeriti. Kirjastuse ülesandeks on Tehnikaülikoolis kaitstud doktoritööde, kõrgkooliõpikute ja muude õppeotstarbeliste trükiste avaldamine. 2018. aasta lõpuks oli raamatukogus kokku 57 töötajat (55,15 ametikohta).[20]

Raamatukogu tegevuse, teadus- ja arendustöö ülevaateid on ilmunud Eesti ja välismaa väljaannetes. 1997. aastal alustati raamatukogu publikatsioonide avaldamist kahes sarjas üldpealkirja all „Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu töid“. Teadustööde sarjas (A) on ilmunud üksikautorite töid ja kogumikke, millest viimane tutvustab uuringuid aastatest 2009–2014.[21] Bibliograafia sarjas (B) on avaldatud ülikooli teadlaste isikubibliograafiaid, bibliograafiad TTÜ toimetiste (1937–1994),[22] Eesti tehnikaartiklite (1918–1944)[23] ja TTÜ-s kaitstud väitekirjade (1936–2000)[24] kohta. Tehnikaülikooli 90. aastapäevaks koostati väljaanded, mis tutvustavad ülikooli ehitisi[25] ja professoreid läbi aegade.[26]

Tehnikaülikooli 100. juubeliks 2018. aastal valmis ajalooraamat „Tallinna Tehnikaülikool 1918–2018“[27] ja muuseumis avati näitus „TTÜ100: tippteadus ja tippteadlased“.

1. mail 2019. aastal asus raamatukogu direktori ametikohale Tõnis Liibek. 2019. aastal sõnastati raamatukogu arendustegevuse





Raamatukogus on 16 infokioskit, mille kaudu saab kasutada e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE ja avakogu juhti ning reserveerida tööruume.

Õpikute avakogust otsib kirjandust igavene üliõpilane Juulius.

Muuseumis avati 2018. aastal näitus „TTÜ100: tippteadus ja tippteadlased“.

põhisuunad: RFID tehnoloogiale üleminek, raamatukogu ruumilahenduse uuendamine ja digistrateegia väljatöötamine. Arenduste eesmärgiks on raamatukogu külastatavuse kasv, e-ressursside suurem nähtavus ja lihtsam kasutatavus ning raamatukoguruumi kujundamine avatumaks ja mugavamaks.

Alates 1. septembrist 2019 muutus kehtetuks teadusraamatukogu nimetamise kord ning muudeti teadusraamatukogu määratlust ja talle esitatavaid nõudeid. Uue regulatsiooni järgi on teadusraamatukogu avalik-õigusliku ülikooli avalikku teenust osutav raamatukogu, mille ülesanne on teadusinformatsiooni kogumine, säilitamine, töötlemine ja kättesaadavaks tegemine.[28]

PER LIBROS AD SCIENTIAM!

Raamatukogu nimetused

1919–1936 Tallinna Tehnikumi raamatukogu.

1936–1938 Tallinna Tehnikainstituudi raamatukogu.

1938–1941, 1941–1944 Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu (lühinimi: TTÜ raamatukogu).

1941, 1944–1978 Tallinna Polütehnilise Instituudi Raamatukogu (lühinimi: TPI raamatukogu).

1978–1989 Tallinna Polütehnilise Instituudi Teaduslik Raamatukogu (lühinimi: TPI raamatukogu).

1989– Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu (lühinimi: TTÜ raamatukogu; alates 2018 – TalTechi raamatukogu).

Viited

1 ERA.4374.1.21, 1.
2 ERA.1108.4.443a, 1p.
3 ERA.4374.1.56, 4.
4 ERA.4374.1.21, 2p-3.
5 ERA.4374.1.22, 24.
6 ERA.4374.1.128, 2.
7 Tallinna Polütehniline Instituut 1936-1986. Tallinn, 1986, lk. 38.
8 ERA.1837.1.10, 4.
9 Eesti Vabariigi Tallinna Tehnikaülikooli aastaraamat. I. Tallinn, 1939, lk. 97.
10 Eesti Rahvusraamatukogu arhiiv, 6.1.253.
11 ERA.R-1834.2.17, 416.
12 TalTechi raamatukogu arhiiv, n. 1, s. 22.
13 Uno Liiv. Kui TPI veel Koplis oli. 2010. TalTechi raamatukogu digikogu.
14 ERA.R-1834.3.6, 7.
15 Konrad Kikas. Raamatukogu tegevusest aastail 1919–1989. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu 1919–1989. Tallinn, 1989, lk. 7.
16 Jüri Järs. Raamatukogu tegevusest aastail 1989–2004. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu 1989–2004. Tallinn, 2005, lk. 7.
17 Jüri Järs. Teadusinformatsioon kui teadmistepõhise ühiskonna nurgakivi. – Riigikogu Toimetised (2005) 11, lk. 226.
18 Jüri Järs. Raamatukogu tegevusest aastail 2005–2014. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ajaraamat 2005–2014. Tallinn, 2014, lk. 10.
19 Jüri Järs. Raamatukogu tegevusest aastail 2005–2014. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ajaraamat 2005–2014. Tallinn, 2014, lk. 23.
20 Jüri Järs. Raamatukogu tegevusest aastail 2015–2019. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ajaraamat 2015–2019. Tallinn, 2019, lk. 23–24.
21 Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu töötajate uurimusi ja artikleid 2009–2014. Tallinn, 2014.
22 Tallinna Tehnikaülikooli toimetised 1937-1994. I, bibliograafia; II, registrid / [koostaja Helje Riives]. Tallinn, 2000-2001.
23 Eesti tehnikaartiklid 1918–1944: bibliograafia, registrid. Kd 1–4. Tallinn, 1998–2011.
24 Tallinna Tehnikaülikoolis kaitstud väitekirjad 1936–2000: bibliograafia / koostanud Helje Riives. Tallinn, 2013.
25 *Factum mente et manu*: Tallinna Tehnikaülikooli ehitised 1918–2008 / koostaja Imbi Kaasik. Tallinn, 2008.
26 Tallinna Tehnikaülikooli professorid läbi aegade / koostanud Signe Jantson, Milvi Vahtra, Imbi Kaasik. Tallinn, 2008.
27 Tallinna Tehnikaülikool 1918–2018 / koostaja ja tegevtoimetaja Tõnis Liibek. Tallinn, 2018.
28 Jüri Järs. Raamatukogu tegevusest aastail 2015–2019. – Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ajaraamat 2015–2019. Tallinn, 2019, lk. 9.

Kronoloogia

11. detsember 1919 Asutati Tallinna Tehnikumi raamatukogu (Pikk 20). Inventariraamatute andmetel on esimesed raamatud muretsetud 11. detsembril 1919.

1924 Tehnikumi õppejõududest moodustatud raamatukogukomisjon koostas esimesed raamatukogu määrused.

1932 Koos tehnikumiga koliti raamatukogu Koplisse (Kopli 101).

1936 Asutati Tallinna Tehnikainstituut, millele anti üle Tallinna Tehnikumi raamatukogu.

1937 Instituudi keemiaosakonna juurde moodustati keemiaraamatukogu, mis liideti peakoguga 1961. aastal.

Alustati raamatuvahetust Eesti ja välismaa teadusasutuste ja raamatukogudega.

Lugejaid hakati teenindama raamatukogudevahelise laenutuse teel.

1941 Moodustati majandusteaduskonna raamatukogu (Kohtu 4), mis liideti peakoguga 1950. aastal.

1955 Raamatukogu koliti suurematesse ruumidesse Lai 5.

1956 Taastati rahvusvaheline raamatuvahetus, mis oli katkenud Teise maailmasõja ajal.

1960 Alustati TPI bibliograafia koostamist.

1961 Hakati korraldama regulaarseid lugejakoolitusi üliõpilastele.

1962 Alustas järjepidevalt tööd raamatukogu nõukogu.

1963 Korraldati esimene lugejakonverents „Kuidas leida vajalikku kirjandust ja kuidas töötada raamatuga“.

1966 Kinnitati TPI teadusinformatsiooni teenistuse põhimäärus, millega määratleti raamatukogu ja teaduskondade ülesanded infotöös.

Alustati metoodikavahendite koostamist lugejatele.

1967 Raamatukogu hakkas saama tasulist valikulist sundeksemplari Eesti trükistest.

1968 Hakati valmistama elektrograafilisi koopiaid lugejatele.

1969 Moodustati Kohtla-Järve üldtehnilise teaduskonna raamatukogu.

Kirjanduse tellimiseks raamatukogudevahelise laenutuse teel Moskvast ja Leningradist hakati kasutama teletaipi.





Artur Aleksander Pihlaku 110. sünniaastapäevale pühendatud näituse avamisel 17. aprillil 1995. aastal osalesid tema poeg Arno Pihlak, tütar Silvia Nurmoja ja tütrepoeg Jaanus Nurmoja.

Emeriitprofessor Priit Kulu tutvustab eksponaate oma kollektsioonist näitusel „Rauast rauakoolis“ 2016. aastal.

1970 Avati taas majandusteaduskonna raamatukogu, mis liideti peakoguga 2009. aastal, kui majandusteaduskond koliti uude hoonesse ülikoolilinnakus Mustamäel.

Raamatukogus alustasid tööd esimesed erialareferendid, TPI lõpetanud spetsialistid.

Alustas tööd köitekoda.

1971 Valmis raamatukogu hoone Mustamäel (Ehitajate tee 5), mis avati lugejatele 28. aprillil 1972. Mustamäele viidi üle teaduskirjandusosakond ja bibliograafiaosakond. Hoonesse Lai 5 jäid õpikute osakond, vanem teaduskirjandus ja sisetööosakonnad.

1975 Alustati TPI teadlaste isikubibliograafiate publitseerimist.

1977 Raamatufondi koostis- ja kasutusandmeid hakati töötlema TPI arvutuskeskuse arvutitel.

1977–1990 Raamatukogu juures tegutses raamatusõprade klubi (raamatuklubi).

1980–1991 Osaleti Eesti retrospektiivse rahvusbibliograafia koostamisel.

1983 Korraldati esimene teaduskonverents – „Fondide kujundamine ja propaganda".

1987 Valmisid raamatukogu infosüsteemi eskiisprojekt ja arengukava ning esimene ajakirjade andmebaas.

Alustati Eesti tehnikaartiklite retrospektiivbibliograafia (1918–1944) koostamist. 4 osaline bibliograafia ilmus aastatel 1998–2011.

1990–1991 Raamatukogu sai esimesed personaalarvutid ja alustati andmebaaside loomist.

1992 TTÜ raamatukoguga ühendati Eesti Tehnikaraamatukogu raamatute, ajakirjade ja tootekataloogide kogud ning vastavad osakonnad.

Eesti Vabariigi Valitsuse otsuse nr 60 (16.09.1992) alusel sai TTÜ raamatukogu Eesti tehnikakeskraamatukogu staatuse.

Raamatukogu sai Suurbritannia, Soome ja Rootsi raamatukogudelt kingitusena esimesed bibliograafia- ja referaatandmebaasid CD-ROM-idel.

1993 Moodustati energeetikateaduskonna raamatukogu (Kopli 82), mis liideti peakoguga 2004. aastal, kui energeetikateaduskond koliti uude hoonesse ülikoolilinnakus Mustamäel.

1994 Lai 5 hoone tagastati õigusjärgsele omanikule ning sealsed osakonnad ja kogud koliti Mustamäele TTÜ ühiselamutesse; vanem kirjandus viidi Eesti Hoiuraamatukogu hoidlatesse.

Loodi Interneti püsiühendus raamatukogu peahoones Ehitajate tee 5.

1995 EV Kultuuri- ja haridusministri määruse nr 5 (19.01.1995) alusel sai TTÜ raamatukogu teadusliku keskraamatukogu staatuse.

Avati arvutituba CD-ROM-ide kasutamiseks.

1996 Loodi MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium (ELNET Konsortsium), mille üks asutajaliige oli TTÜ raamatukogu.

Loodi raamatukogu esimene veebilehekülg.

Pearaamatukogusse Ehitajate tee 5 paigaldati elektrooniline raamatukaitse süsteem.

1997 Loodi ligipääs esimestele e-ajakirjade täistekstidele.

1997–2016 Sundeksemplari seaduse (1997) alusel sai raamatukogu osalist sundeksemplari Eesti trükistest.

1998–1999 Raamatukogu töötajad osalesid Euroopa Liidu infootsingu kaugkoolitusprojektis DEDICATE. Töötati välja koolitusmudel TTÜ kasutajarühmade jaoks.

1999 Võeti kasutusele ELNET Konsortsiumi liikmesraamatukogude ühine infosüsteem INNOPAC. Alustati kirjete sisestamist e-kataloogi ESTER.

2000 Bakalaureuseõppe üliõpilastele alustati infootsingu kursuse läbiviimist raamatukogu omaloodud veebipõhises õpikeskkonnas.

2002 Eesti Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 625-k (24.09.2002) nimetati TTÜ raamatukogu teadusraamatukoguks.

Moodustati TTÜ rektori (1976–1991) akadeemik Boris Tamme isikuarhiiv, mis sisaldab raamatukogule annetatud dokumente B. Tamme isiklikust kogust.

2003 Raamatukogu läks üle elektroonilisele laenutussüsteemile, töötati välja pääsla tarkvara külastuste registreerimiseks ja lugejaskonna koostise analüüsimiseks.



Osteti ligipääs e-raamatute andmebaasidele.

2004–2016 Raamatukogu oli ülikooli teadus- ja arendusasutuse staatuses.

2005 Loodi avatud ligipääsuga digikogu.

2008 Tehnikaülikooliga ühines International University Audentes (IUA). IUA raamatukogu anti üle TTÜ raamatukogule.

Alustati raamatukogu infokioski tarkvara loomist. Esimese moodulina valmis avakogu teavikute topograafiline otsisüsteem „Avakogu juht“.

2009 Valmis uus raamatukoguhoone Akadeemia tee 1, mis avati lugejatele 7. septembril.

Raamatukogusse paigaldati mitmed iseteenindusseadmed: printerid / koopiamasinad, skannerid, kaks laenutusautomaati ja tagastusautomaat.

Ülikooli rektoraadi otsusega toodi raamatukogu koosseisu TTÜ muuseum ja TTÜ kirjastus.

Euroopa Komisjoni Eesti esindusega sõlmiti leping, mille põhjal raamatukogu hakkas täitma Euroopa Dokumendikeskuse ülesandeid.

Lugejakaardina võeti kasutusele Eesti Vabariigi ID-kaart.

2010 Infokioski tarkvara täiendati rühma- ja individuaaltööruumide reserveerimise mooduliga; 2011. aastal rakendus lugejatele võimalus rühma- ja individuaaltööruume veebi kaudu reserveerida.

Loodi õppevideod laenutus- ja tagastusautomaatide kasutamisest ning interaktiivne õpiobjekt e-kataloogi ESTER kasutamise kohta.

Avati raamatukogu Facebooki konto.

2010–2018 Kirjastuses oli kasutusel Print-on-Demand tehnoloogia publikatsioonide väljaandmisel.

2012 Raamatukogu sai SA Archimedes Primus programmi raames esimesed vaegnägijatele mõeldud seadmed: lugemisteleri ja audioväljundiga skannerisüsteemi; 2014. aastal lisandus nendele tindi- ja punktkirjaprinter.

Raamatukogule anti üle IT Kolledži raamatukogu.

2015 TTÜ asutas koos teiste ülikoolidega DataCite Eesti konsortsiumi. TTÜ volitatud esindajaks konsortsiumis on raamatukogu.

Raamatukogu osales Eesti teaduse infrastruktuuri teekaardi programmi raames ELNET Konsortsiumi portaali „Eesti e-varamu“ loomise töörühma tegevuses.

2016 Võeti kasutusele raamatukogu e-ressursside otsinguportaal Primo.

Raamatukogu osales rahvusvahelises teenuste kvaliteedi uuringus LibQUAL+, mis põhines ARL (*Association of Research Libraries*) metoodikal ja tarkvaralahendusel.

Avati raamatukogu Instagrami konto.

2017 TTÜ struktuurireformi käigus muudeti raamatukogu ülikooli haldus-tugistruktuuriüksuseks.

Reorganiseeriti raamatukogu struktuur.

Säilituseksemplari seaduse alusel loodi raamatukogus autoriseeritud töökohad digitaalse säilituseksemplari kohalkasutuseks.

Raamatukogule anti üle Eesti Intellektuaalomandi ja Tehnoloogiasiirde Keskuse raamatukogu.

Raamatukoguga ühendati TTÜ Tallinna Kolledži raamatukogu.

Võeti kasutusele uuendatud veebisait; infootsingu vahendid integreeriti avalehele.

E-kataloogiga ESTER liidestati kasutajate registreerimise ja autentimise süsteem (KRAS), mis võimaldab veebipõhist raamatukogu lugejaks registreerimist ja laiendab e-kataloogis ESTER teenuste kasutamiseks sisselogimise võimalusi.

2017–2018 Lugemisalasse paigaldati neli helikindlat telefonikabiini.

2018 Kinnitati raamatukogu eesmärgid ja tegevussuunad aastani 2020.

Jätkus raamatukogu struktuuri reorganiseerimine.

Tehnikaülikooli liikmeskonnale avati 24/7 õpituba / ööraamatukogu.

Raamatukogu sissepääsu juurde paigutati iseteeninduslik töökoht, mille kaudu saab lugejaks registreeruda ning rühma- ja individuaaltööruume reserveerida.

Valmisid õppevideod raamatu otsingu kohta e-kataloogist ESTER ja artikli otsingu kohta e-ressursside portaalist Primo.

2019 Sõnastati raamatukogu arendustegevuse põhisuunad: RFID tehnoloogiale üleminek, raamatukogu ruumilahenduse uuendamine ja digistrateegia väljatöötamine.

11. detsember 2019

Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu tähistab 100. aastapäeva.



Raamatukogu juhatajad ja direktorid*

1920–1923 Artur Aleksander Pihlak
1923–1927 Arnold-Hermann Leufeldt
1927–1930 René Georges Favre
1930–1934 Boris-Edgar Kräman
1934–1940 Karl-Eduard Heiste
1940–1944 Edgar Oissar
1944–1948 Paul Parts
1948–1951 Edgar Saadre
1951–1953 Aleksander Murri
1953–1961 Lembit Tepp
1961–1994 Konrad Kikas
1995–1999 Meelis Ideon
1999–2019 Jüri Järs
2019– Tõnis Liibek

*Kuni 1936. aastani oli kasutusel ametinimetus „raamatukoguhoidja“, 1936–1965 „raamatukogu juhataja“, alates 1965. aastast „raamatukogu direktor“.



Artur Aleksander Pihlak
(1885–1941)

Artur Aleksander Pihlak õppis 1907–1911 Peterburi Teedeinseneride Instituudis, ehitusinseneri diplomi sai 1928. aastal Läti Ülikoolist. 1919. aastal oli ta Tallinna Sadamavalitsuse tehnikaosakonna ülem, 1919–1923 Mereasjanduse Peavalitsuse ehitusosakonna juhataja. 1919–1923 töötas ta ka Tallinna Tehnikumi õppejõuna ainetes trigonomeetria, sillad, sadamad, kanalisatsioon. 1920–1923 oli Artur Aleksander Pihlak Tallinna Tehnikumi raamatukoguhoidja. 1923–1937 oli ta Raudteevalitsuse Ehitusameti tehnikaosakonna juhataja, 1937 Teedeministeeriumi avalike tööde osakonna direktor, 1937–1939 riigi ehitusettevõtte „Ehitaja“ direktor, 1939–1940 Raudteede Talituse direktor. 1938–1940 oli ta TTÜ-s õppeülesannete täitja ainetes maanteede ehitamine, eelarvestamine ja tööde juhatamine.



Arnold-Hermann Leufeldt
(1939. aastast Leivalt, 1899–1973)

Arnold-Hermann Leufeldt lõpetas 1926. aastal Tartu Ülikooli õigusteaduskonna. 1923–1927 oli Arnold-Hermann Leufeldt Tallinna Tehnikumi raamatukoguhoidja. Seejärel asus ta Riigikontrolli teenistusse.



René Georges Favre (1900–1945)

René Georges Favre lõpetas 1926. aastal Tartu Ülikooli õigusteaduskonna õigusteaduse erialal. 1927–1930 oli René Georges Favre Tallinna Tehnikumi raamatukoguhoidja. Seejärel töötas ta vandeadvokaadi abina Tallinnas, vandeadvokaadina Kuressaares ja kohtuametnikuna Saksamaal.



Boris-Edgar Kräman
(Boris Kraeman) (1895–1983)

Boris-Edgar Kräman õppis aastatel 1920–1926 Tallinna Tehnikumi mehaanikaosakonnas elektrotehnika erialal. 1939. aastal sooritas ta kutseeksami ja omandas elektrotehniku kutse. 1914–1930 töötas ta joonestaja-konstruktorina, elektromehaanikuna, installaatorina. 1930–1934 oli Boris-Edgar Kräman Tallinna Tehnikumi raamatukoguhoidja. 1936–1945 töötas ta Ringhäälingu Stuudios tehnikuna ning 1945–1983 TPI elektrotehnika laboratooriumis vanemlaborandina.



Karl-Eduard Heiste (1883–1960)

Karl-Eduard Heiste omandas 1899. aastal Peterburi Sadama Tööstuskoolis joonistaja kutse. 1897–1924 töötas ta joonestaja, tehniku, tehnikkonstruktori ja konstruktorina laevaehitustehastes Peterburis, Kaasanis, Tallinnas ja Pärnus. 1925–1936 oli ta Tallinna Tehnikumi kogudehoidja. 1934–1936 oli Karl-Eduard Heiste Tallinna Tehnikumi raamatukoguhoidja ja 1936–1940 TTÜ raamatukogu juhataja.

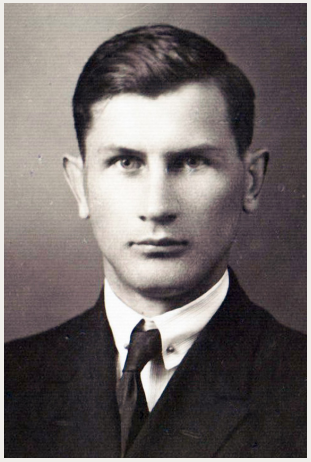

Edgar Oissar (1899–1977)

Edgar Oissar õppis 1921–1925 Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas. 1925. aastal siirdus ta filosoofiateaduskonda, mille lõpetas 1928 magistrina filosoofia ja pedagoogika erialal. 1935. aastal kaitses ta Göttingeni ülikoolis doktorikraadi filosoofias. Samal aastal omandas ta Tartu Ülikoolis I järgu raamatukoguhoidja kutse. 1930. aastatel õpetas ta pedagoogikat ja psühholoogiat mitmetes koolides ning oli Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi sekretär ja Õpetajate Koja peasekretär. 1940–1944 oli Edgar Oissar TPI raamatukogu juhataja. Seejärel töötas ta Riiklikus Raamatukogus ja Teaduste Akadeemia Raamatukogus.



Paul Parts (1902–1979)

Paul Parts lõpetas 1925. aastal Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika osakonna. Samal aastal omandas ta matemaatika, füüsika ja kosmograafia õpetaja kutse. 1923–1926 töötas ta nooremassistendina Tartu Ülikoolis, 1927–1941 matemaatika ja füüsika õpetajana Läänemaa Õpetajate Seminaris ja Tallinna Õpetajate Seminaris. 1942. aastal asus ta tööle TTÜ-s, kus viis läbi õppetööd füüsika alal õppeülesannete täitja, nooremassistendi ja nooremdotsendina. 1944–1948 oli Paul Parts TPI raamatukogu juhataja. 1948–1950 oli ta õpetaja Tallinna 22. Keskkoolis ning 1950–1965 füüsika õppejõud Tallinna Pedagoogilises Instituudis ja Leningradi Raudteetranspordi Instituudi Tallinna filiaalis.

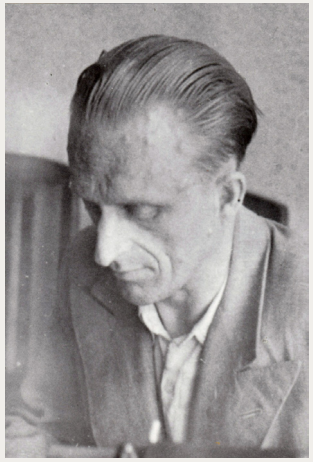

Edgar Saadre

(1935. aastast Stamm, 1907–1974)
Edgar Saadre õppis 1929–1934 Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas ja 1934–1936 tehnikateaduskonnas ning 1936–1939 Tallinna Tehnikaülikooli ehitusteaduskonnas. 1941–1948 oli ta TPI kaadriosakonna ülem. 1948–1951 oli Edgar Saadre TPI raamatukogu juhataja ning 1951–1974 vanemraamatukoguhoidja ja sektorijuhataja.

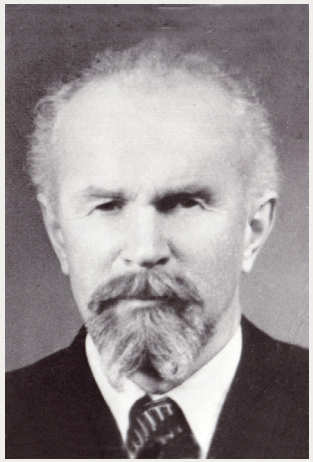

Aleksander Murri (1898–?)

Aleksander Murri lõpetas 1924. aastal Leningradi Riikliku Ülikooli ühiskonnateaduste teaduskonna. TPI-s töötas ta 1945. aastast marksismi-leninismi kateedris assistendi, vanemõpetaja ja dotsendina. 1951–1953 oli Aleksander Murri TPI raamatukogu juhataja. 1953–1957 töötas ta TPI poliitökonoomia kateedris vanemlaborandi ja kabineti juhatajana.



Lembit Tepp (1930–2008)

Lembit Tepp lõpetas 1953. aastal TPI majandusteaduskonna kaubanduse ökonoomika erialal *cum laude*. 1953–1961 oli Lembit Tepp TPI raamatukogu juhataja. Seejärel asus ta tööle Statistika Keskvalitsusse. 1970.–1980. aastatel oli ta Eesti NSV Statistika Keskvalitsuse juhataja esimene asetäitja, 1990.–2000. aastatel Statistikaameti rahvastikustatistika ja rahvaloenduse teenistuse nõunik.

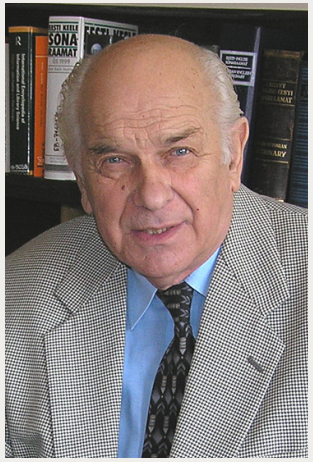

Konrad Kikas (1928–2012)

Konrad Kikas lõpetas 1960. aastal Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna raamatukogunduse ja bibliograafia erialal. 1997. aastal omandas ta Tallinna Pedagoogikaülikoolis magistrikraadi infoteaduse erialal. 1954. aastal alustas ta tööd TPI raamatukogus vanemraamatukoguhoidjana, 1955–1960 oli ta komplekteerimise ja kataloogimise osakonna juhataja. 1960–1961 töötas ta Tallinna Kontrollmõõduriistade tehases vaneminsenerina. 1961–1994 oli Konrad Kikas TTÜ raamatukogu direktor ning 1995–2012 teadus- ja arendustalituse juhataja.



Meelis Ideon (1941–2008)

Meelis Ideon lõpetas 1966. aastal TPI keemiateaduskonna keemilise tehnoloogia erialal. 1966–1970 töötas ta vahetusülemana Maardu Keemiakombinaadis. 1970. aastal asus ta tööle TPI raamatukogus peabibliograafina, 1975–1995 oli ta direktori asetäitja. 1995–1999 oli Meelis Ideon TTÜ raamatukogu direktor ja 1999–2008 komplekteerimisosakonna juhataja.



Jüri Järs (snd 1951)

Jüri Järs lõpetas 1976. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi kultuuriteaduskonna raamatukogunduse ja bibliograafia erialal. 1976. aastal asus ta tööle TPI raamatukogu bibliograafiaosakonnas vanemraamatukoguhoidjana. 1979–1987 oli ta mehhaniseerimisosakonna juhataja, 1988–1997 teadur ja automatiseerimisgrupi juht, 1998–1999 peainformist. 1999–2019 oli Jüri Järs TTÜ raamatukogu direktor.



Tõnis Liibek (snd 1976)

Tõnis Liibek lõpetas 2000. aastal Tartu Ülikooli üldajaloo erialal *cum laude*. 2002. aastal omandas ta magistrikraadi Kesk-Euroopa Ülikoolis ja 2010. aastal kaitses doktorikraadi kultuuriajaloo alal Tallinna Ülikoolis. Ta on töötanud Eesti Rahva Muuseumis, Tallinna Sõle Gümnaasiumis, Eesti Filmiarhiivis. 2004–2008 oli ta Eesti Ajaloomuusemi teadur-digitehnoloog ja 2009–2014 teadusdirektor. 2014. aastal asus ta tööle TTÜ raamatukogus teadurina. 2017–2019 oli ta tehnikaülikooli muuseumi peavarahoidja ja juhataja. Alates 2019. aasta maikuust on Tõnis Liibek TalTechi raamatukogu direktor.

Tallinn University of Technology Library 1919–2019

Tallinn University of Technology Library (abbreviation: TalTech Library; former abbreviations: TTÜ Library, TPI Library) is a scientific library that is a part of the organisational structure of Tallinn University of Technology. The library is located at Mustamäe administrative district, at Akadeemia tee 1.

Aims and objectives of the library

The main objective of the library is to provide information for academic, research and development activities at the university. The library offers its resources and services as a public scientific library and as an Estonian information centre for engineering. Its aim is to popularise science and introduce engineering and university education through the history, museum collection and modern scientific achievements of Tallinn University of Technology. The library is also committed on publishing academic and scientific literature and other publications.

Heads and directors

The official title "librarian" was used until 1936. From 1936 to 1965 it was "head of the library" and since 1965 "library director" is used.

- 1920–1923 Artur Aleksander Pihlak
- 1923–1927 Arnold-Hermann Leufeldt
- 1927–1930 René Georges Favre
- 1930–1934 Boris-Edgar Kräman
- 1934–1940 Karl-Eduard Heiste
- 1940–1944 Edgar Oissar
- 1944–1948 Paul Parts
- 1948–1951 Edgar Saadre
- 1951–1953 Aleksander Murri
- 1953–1961 Lembit Tepp
- 1961–1994 Konrad Kikas
- 1995–1999 Meelis Ideon
- 1999–2019 Jüri Järs
- 2019– Tõnis Liibek

Establishment and development of the library

From 1919–1940

The history of Tallinn University of Technology Library is linked with the development of higher education in the field of engineering in Estonia. Tallinn University of Technology was established on 17th of September 1918 when the Estonian Engineering Society started to provide engineering education with its Special Engineering Courses, which functioned as an institution of higher education. The 1918/1919 study year budget included the library's expenses, although the regular building of the library's collection started next year when the Special Engineering Courses were renamed Tallinn College of Engineering.

The first entries to the library's accession register were made on 11th of December 1919, and that date is considered as the official beginning of the library. From 1919–1932 the library was located at the main building of Tallinn College of Engineering at Pikk Street 20, from 1932 at Kopli Street 101. In 1936, the 8259 volumes in the Tallinn College of Engineering Library's collection were passed on to the newly created Tallinn Technical Institute. Added to that collection were 3000 volumes from the laboratory libraries of the





Department of Engineering of the University of Tartu. Book exchange with local and foreign research institutions and libraries as well as interlibrary loans started in 1937. By 1940, the library held the biggest collection of engineering literature in Estonia, with a total number of volumes reaching over 20 500.

From 1940–1990

During the Soviet occupation, the library's collection was regularly increased with literature published in the USSR. Acquiring literature from the Western countries and managing book exchange with foreign libraries was very limited. From 1945 to 1951, all Estonian and foreign literature regarded as unsuitable – about 25 000 volumes – was removed from the TPI Library by the order of the Administration for the Protection of Military and State Secrets in the Press under the Council of Ministers of the USSR (also known as Glavlit).

In 1955 the library acquired bigger office space in the city centre at Lai Street 5. A reading room with 64 seats was opened in 1960 and handbooks and course books necessary for the studies were placed on open shelves after a few years. Regular bibliography courses for the students started in 1961.

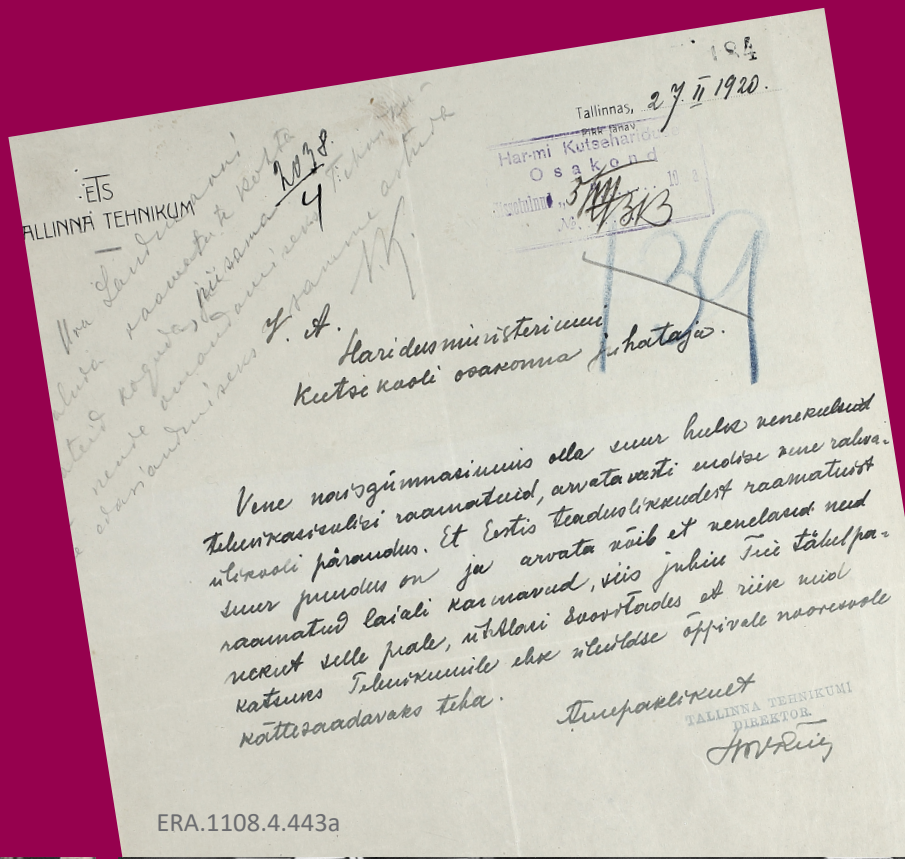
Tallinnas, 27.II 1920.

Har-mi Kutseharidus
Osakond

ETS
TALLINNA TEHNIKUM

Y. A.
Haridusministeriumi
Kutsekooli osakonna juhataja.

Vene naisgümnasiumis olla suur hulk venekulsud tehnikasisulisi raamatuid, arvatavasti endise vene rahvaülikooli pärandus. Et Eestis teaduslikkudest raamatuist suur puudus on ja arvata võib et venelased need raamatud laiali karmavud, siis juhin Teie tähelpanekut selle peale, ühtlasi soovitades et riik nüd katsuks Tehnikumile ehk üleüldse õppivale nooresvole kättesaadavaks teha.

Ülempaklikult
TALLINNA TEHNIKUMI
DIREKTOR.

ERA.1108.4.443a



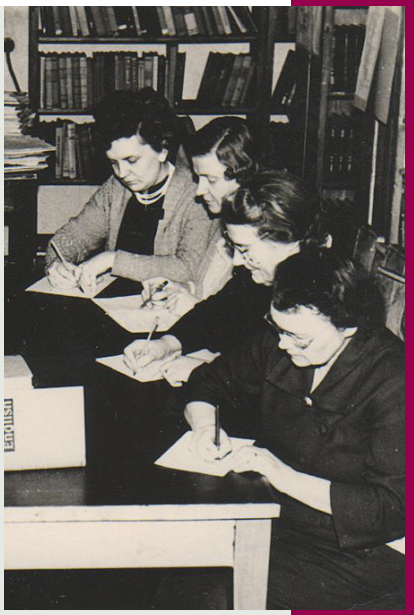



During the 1960s and 1970s, the library strived to encourage and increase the exchange of information with the university's departments and employed the system of subject librarians. The first subject librarians started working in 1970. Their specialisation followed the research fields of university departments and in 1975 the Division of Subject Librarians was formed. The information needs of the readers, the composition and usage of the library collections were studied in cooperation with other scientific libraries of Estonia. Processing data about collection composition and usage on computers started in 1977. The compilation of TPI bibliography started in 1960, and publishing renowned academics' and researchers' author bibliographies started in 1975. From 1980–1991 the library helped compile the Estonian Retrospective National Bibliography (1525–1940).

The new library building was opened in the university campus at Ehitajate tee 5 in 1972. New scientific literature and reference collection was moved to the new building. There was also a 150-seat reading area. Course book collection and older scientific literature remained at the building at Lai Street 5. In the 1980s the possibilities of acquiring scientific literature from the western countries significantly improved. During these years, a development plan to automatize the library was devised and the library started creating a database for foreign journals. The first personal computers arrived at the library in 1990.

From 1991–2019

After Estonia regained its independence in 1991, it also gained access of the western countries' scientific information. Several libraries and funds from abroad made donations and provided financial aid for TTÜ Library to improve the library's collections and IT infrastructure.

In 1991 the library started the systematic creation of databases using UNSECO CDS ISIS software. The Estonian Technical Library's books, journals and product catalogues together with corresponding divisions were united with TTÜ Library in 1992. By the decree of the Government of the Republic of Estonia, the library received its status as an Estonian technical central library. As the building at Lai Street 5 was returned to its rightful owner in 1994, the library collections and divisions had to be moved several times during the



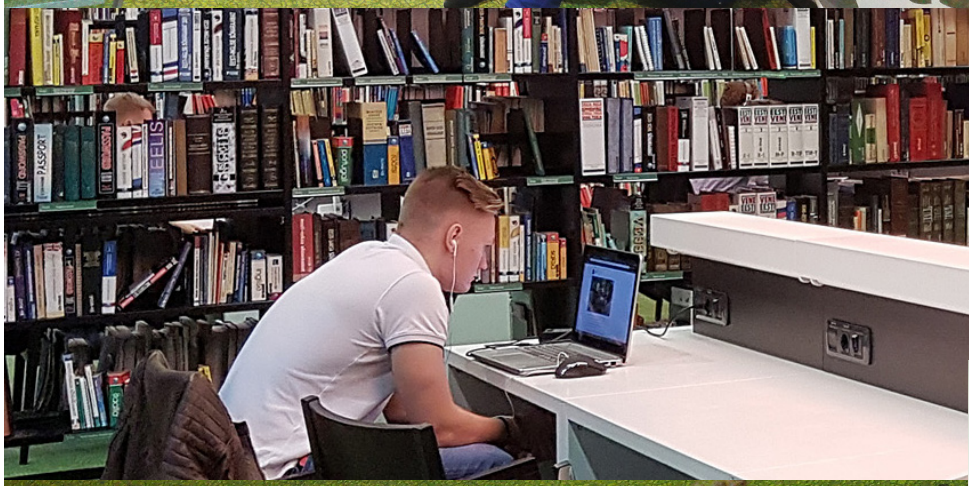



following years. In 1995 the library's status as the scientific central library was endorsed by the regulation of the Estonian Minister of Culture and Education. The changes in the Organisation of Research and Development Act took effect in 2002 and since then the library holds its title as a scientific library by the order of the Government.

In 1996 an electronic book security system was implemented in the library's main building, enabling the reorganisation of the reference collection as an open shelf collection. During the next years, part of the course book collection and new scientific literature were presented to the readers on open shelves.

The 1990s was an important period for the Estonian scientific libraries as significant advances were made to create a shared information system. TTÜ Library was one of the members who formed the Consortium of Estonian Libraries Network (ELNET Consortium) in 1996 and took part in choosing a shared library software. Integrated library system INNOPAC (nowadays its newer version Sierra is used) and online catalogue ESTER based on that software were implemented in 1999. The library participates in developing ISE, the Database of Estonian Articles, where it manages the field of technology and IT. In 2003 the library implemented an electronic loan system. In 1997, the library started to publish its publications under the common title Works of Tallinn University of Technology Library in two series – series A for scientific publications and series B for bibliographies.

The library mainly acquires books in the fields of engineering, technology, natural sciences, and social sciences. First access to the full texts of e-journals was made available in 1997 and to e-books in 2003. Some of the databases of scientific information are provided through joint procurements of the ELNET Consortium. Specific software solutions to support the work process and services in the library were developed in the 2000s. A website for carrying out the courses on specialised information search was created. The library started to publish doctoral dissertations and theses, course books, study materials, digitised periodicals etc. in its digital collection. An application software was created to register the number of library visitors and to analyse the visits and the composition of readers. The library implemented a topographic open stack guide that helps the readers find the required items in the open shelf collection – it was first of its kind in Estonia.





The library developed a software environment for the bibliographic database of Tallinn University of Technology publications. The library checks and confirms the data about the publications of Tallinn University of Technology in the Estonian Research Information System (ETIS). Since 2009, the library acts and offers resources as an European Documentation Centre. Since 2015 the library represents Tallinn University of Technology in the DataCite Estonian consortium. In 2016, the library started to use the e-resources portal Primo, which enables to make a combined search among the library's digital collection and e-journals and e-books provided by the library. Over 80% of the library's budget is spent on acquiring e-resources. In 2018, the library provided access to 82 000 e-journals, 250 000 e-books and several abstract and citation databases. In that year library users made 1,1 million searches and 1,5 million item downloads from the databases.

The new library building opened in the university campus at Akadeemia tee 1 in 2009 brought together all collections and services that were previously located separately. The new building has 7200 m^2 of floor space, its open shelves accommodate 300 000 volumes and the repository over 500 000 volumes. Library users are welcome to employ the study space with 500 seats, workspaces with computers, individual and group study rooms, printing/copying machines, scanners, technical devices and equipment for visually impaired, self-service checkout and check-in machines, and soundproof phone booths. The four floors of the library have 16 information kiosks that can be used to browse the online catalogue ESTER, ISE database, open stack guide, and to make reservations for individual and group study rooms. In 2018 a 24/7 study room / night library was opened for members of Tallinn University of Technology. TalTech Museum and TalTech Press are also a part of the library's structure.

The main directions of the library's development activities were formulated in 2019 and are as follows: transition to RFID technology, updating the library's physical space and developing a digital strategy.



Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu statistilisi näitajaid

	1928	1937	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2005	2010	2015	2018
Trükiste kogud (säilitusühikut) … sh avakogudes	5 224	12 438	20 500	137 487	281 139	618 579	993 081	1 159 949	754 520	723 856 21 090	716 299 205 968	706 577 205 303	693 764 193 185
Saadud paberkandjal raamatuid (eks.)				16 865	12 083	13 493	29 967	20 987	13 772	11 769	13 953	10 207	4 250
Saadud paberkandjal ajakirju (nim.)				179	521	1 054	1 080	1478	900	595	460	204	144
Ligipääs e-raamatutele (nim.)										18 000	60 000	167 000	254 000
Ligipääs e-ajakirjadele (nim.)									2 935	20 000	65 000	82 000	82 000
Dokumentide arv digikogus										27	528	3 890	10 971
Otsinguid e-ressurssides									16 742	278 276	465 654	972 100	1 131 715
Allalaetud sisuüksusi									37 899	418 538	503 907	988 348	1 486 320
Lugejaid sh väljastpoolt TTÜ-d nende osakaal		297	491	2 103	3 003	10 509	12 482	13 484 1 646 12%	17 591 5784 33%	19 167 4 691 24,5%	25 851 9 654 37%	36 758 21 718 59%	36 301 21 077 58%
Külastusi				17 632	22 913	125 134	283 354	302 793	235 032	245 236	281 371	209 501	174 482
Laenutusi		1 790	3 402	36 681	56 508	370 250	1 261 062*	1 644 972*	219 739	1 428 548*	1 374 992*	908 729*	602 114*
Raamatukogu personal (FTE)	1	2	3	12	17	51	86,5	88,5	84,5	73,5	72,5	67,0	53,15
Personal kirjastuse ja muuseumiga (FTE)											82,25	78,5**	55,15

*Arvestatud on ka avariiulitel paikneva kirjanduse kasutamist.
**Muuseum oli 01.07.2014 kuni 31.12.2016 tehnikaülikooli asutuse staatuses.

Koostanud Aiki Tibar
Toimetuskolleegium: Gerda Koidla, Signe Ringo, Aiki Tibar
Kokkuvõtte tõlkinud Kaarin Birk
Kujundanud ja küljendanud Tiia Eikholm
Trükikoda Auratrükk

Fotod: TalTech raamatukogu fotoarhiiv, TalTech muuseumi digiteek; TalTech fotokogu, R. Aguraijuja, T. Eikholm, M. Jalast, E. Lainjärv, T. Nurmiste, S.-A. Ojakallas, J. Seljamaa, A. Tibar, M. Vahtra
Autoriõigus: Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu, 2019
ISBN 978-9949-83-502-7







